

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Monika Kocmanová

Mezinárodní platební styk v Evropské unii s využitím projektu

SEPA

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Mezinárodní platební styk v Evropské unii s využitím projektu SEPA“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31. března 2016

.....

Monika Kocmanová

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé práce, panu JUDr. Michaelu Kohajdovi Ph. D., za poskytnutí metodické pomoci, cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1 Pojetí platebního styku a platebních služeb	11
1.1 Formy platebního styku	12
2 Vymezení mezinárodního platebního styku	15
2.1 Zahraniční platební styk	15
2.1.1 Nástroje zahraničního platebního styku	17
2.1.2 Zahraniční převod peněžních prostředků	20
2.2 Přeshraniční platební styk	21
2.2.1 Principy přeshraničních plateb	21
2.2.2 Přeshraniční převod peněžních prostředků	22
3 Komparace zahraničního a přeshraničního platebního styku	25
4 Právní akty evropského práva a právní předpisy ČR vymežující platební styk a platební služby	27
4.1 Nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech	27
4.2 Nařízení (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001	28
4.3 Nařízení (EU) č. 260/2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009	28
4.4 Nařízení (EU) č. 248/2014, kterým se mění nařízení (EU) č. 260/2012, pokud jde o přechod na úhrady a inkasa prováděné v rámci celé Unie	29
4.5 Nařízení (EU) 2015/751 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce ...	30
4.6 Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES	30
4.7 Směrnice (EU) 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES	31
4.8 Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku	32
4.9 Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi	32
4.10 Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance	33
4.11 Zákon č. 21/1992, o bankách	33
5 SEPA	35
5.1 Postupný vznik a vývoj projektu SEPA od roku 1990 po současnost	35

5.1.1 Výhody a přínosy projektu SEPA	37
5.2 Platební nástroje SEPA	38
5.2.1 SEPA Credit Transfer.....	39
5.2.2 SEPA Direct Debit	41
5.2.3 SEPA Cards.....	43
5.3 SEPA a ČR.....	44
5.3.1 Využití projektu SEPA v bankách působících v ČR.....	46
5.4 Analýza využití projektu SEPA	49
6 Vyhodnocení výzkumných otázek a hypotéz	51
Závěr	54
Seznam citovaných zdrojů	57
Přílohy	63
Shrnutí a klíčová slova	69
Abstract and keywords	71

Seznam použitých zkratek

BIC – Identifikační kód banky (Bank Identifier Code).

ČBA – Česká bankovní asociace.

ČNB – Česká národní banka.

ČR – Česká republika.

EHP – Evropský hospodářský prostor.

EK – Evropská komise.

EP – Evropský parlament.

EPC – Evropská rada pro platební styk (European Payments Council).

ES – Evropské společenství.

EU – Evropská unie.

FO – Fyzická osoba.

IBAN – mezinárodní číslo bankovního účtu (International Bank Account Council).

MF – Ministerstvo financí.

PF UP – Právnická fakulta Univerzity Palackého.

PIN – Osobní identifikační číslo (Personal Identification Number).

PO – Právnická osoba.

PPS – Poskytovatelé platebních služeb.

SCT – SEPA úhrady (SEPA Credit Transfer).

SDD – SEPA inkasa (SEPA Direct Debit).

SECA – Jednotná oblast pro platby pro hotovostní služby v eurech (Single Euro Cash Area).

SEPA – Jednotná oblast pro platby v eurech (Single Euro Payments Area).

SMS – Služba krátkých textových zpráv (Short message service).

SWIFT – Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci (The Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication).

ZPS – Zákon o platebním styku.

Úvod

V 60. letech 20. století započal nárůst mezinárodních obchodních operací, což bylo důvodem k vytváření nových postupů a stanovování nových cílů v oblasti služeb platebního styku.

Mezinárodní platební styk je nedílnou součástí života nejen firem, ale i jedinců. V současné době většina občanů realizuje bezhotovostní platby prostřednictvím bankovních institucí, jejichž cílem by v první řadě mělo být bezpečné a rychlé provádění platebního styku. K dosažení stanoveného cíle se však bankovní instituce musí přizpůsobit změnám a musí měnit své podmínky v závislosti na událostech probíhajících ve světě. Jedna z významných událostí nastala v roce 1999, kdy došlo k zavedení společné měny euro. Společná měna vyvolala potřebu sjednotit postupy k realizaci operací platebního styku a stanovit stejné podmínky pro provádění bezhotovostních plateb. Z tohoto důvodu muselo dojít nejen k mnohým národním zákonným úpravám v rámci platebního styku, ale také ke změnám a nahrazení sekundárních aktů ES/EU. Tímto problémem se začala zabývat EPC, která v roce 2002 iniciovala vznik projektu SEPA. Projekt měl zdokonalit všechny aspekty trhu služeb platebního styku v eurozóně a odstranit rozdíly v oblasti plateb mezi přeshraničním a vnitrostátním platebním stykem a zároveň tyto dvě oblasti harmonizovat.

SEPA je velice složitý projekt dosahující značných pokroků, přesto musí být neustále zdokonalován, upravován a přizpůsobován okolnostem, které se dějí v rámci EU či EHP. Je možné do určité míry předvídat budoucí vývoj a na jeho základě předcházet negativním vlivům, které se staly v minulosti. Z uvedeného vyplývá, že mezinárodní platební styk a s ním spjaté další formy platebního styku jsou problematickými, aktuálními, diskutovanými a konečně dynamicky se vyvíjejícími oblastmi. Všechny zmíněné faktory hrály důležitou roli při volbě tématu diplomové práce (dále jen „práce“).

Cílem práce bude analyzovat a komparovat dvě formy mezinárodního platebního styku – zahraniční a přeshraniční platební styk. Následně rozebrat vybranou legislativu ES/EU stanovující pravidla pro provádění plateb jak v rámci EU, tak v oblasti EHP a právní předpisy vztahující se k platebnímu styku v ČR. Cílem práce bude rovněž uvést postupný vývoj projektu SEPA od jeho vzniku až po současnost a v souladu s tím zkoumat do jaké míry projekt SEPA ovlivnil oblast mezinárodního platebního styku. Dílčí cíl práce bude vymezovat vztah mezi projektem SEPA a ČR. Nedílnou součástí dílčího cíle bude, jaké obchodní banky (dále jen „banky“) v současné době participují na systémech SEPA.

Vývoj platebního styku v mezinárodním měřítku, tak jak bylo výše uvedeno, doznal několika změn, proto je podstatné zaměřit se na to, zda změny byly realizovány a přizpůsobeny

mění se situacím. Z těchto důvodů bude hlavní výzkumná otázka znít: Do jaké míry projekt SEPA ovlivnil oblast mezinárodního platebního styku? Z hlavní výzkumné otázky vyplývá řada pojmů, kterým musí být věnována pozornost, aby mohly být vysvětleny další otázky, doplňující stanovenou problematiku. Jde o následující řadu výzkumných otázek:

Existuje rozdíl v chápání pojmů a v provádění zahraničního a přeshraničního platebního styku? Obsah pojmů je podle definic zřejmý, ale z praktického hlediska může být zaměnitelný. Jejich zaměnitelnost by pak mohla být důsledkem vyšších poplatků nebo komplikovanějšího provedení plateb, a tak je důležité si uvědomit, jak lze tyto pojmy chápat a následně realizovat v praxi. Podle jakých principů a pravidel se v tomto případě postupuje?

Je současná právní úprava jak v rámci českého, tak evropského práva v oblasti mezinárodního platebního styku s ohledem na projekt SEPA dostačující? V textu bude provedena analýza jednotlivých právních předpisů českého práva i sekundárních aktů ES/EU, které budou řešenou problematiku doplňovat o právní rámec a také budou reakcí na situace, k nimž došlo v souvislosti s přijetím měny euro a zavedením projektu SEPA.

Zajišťuje projekt SEPA stejná pravidla a podmínky na trhu služeb platebního styku pro všechny účastnické země? Jedním z cílů projektu SEPA bylo dosáhnout s ohledem na vznik společné měny stejných pravidel a podmínek. Otázkou zůstává, zda cíle bylo dosaženo jak v zemích eurozóny, tak v zemích neparticipujících v eurozóně.

Veškeré výzkumné otázky budou doplněny o hypotézy ověřující teoretické pojetí práce, v níž budou potvrzeny, nebo vyvráceny tři hypotézy:

Zahraniční platební styk je odlišný od přeshraničního platebního styku a je prováděn na základě jiných pravidel a podmínek než přeshraniční platební styk. Hypotéza bude založena na různých definicích vymezujících zahraniční a přeshraniční platební styk za předpokladu, že v oblasti přeshraničního platebního styku s ohledem na zavedení měny euro bylo nutností vytvořit nové podmínky, které by urychlily, zlepšily a zjednodušily provádění plateb v této oblasti.

Současná právní úprava v rámci českého práva v oblasti mezinárodního platebního styku s ohledem na projekt SEPA je dostačující, zatímco v evropské právní úpravě je zapotřebí zaplnit mezery. Druhá stanovená hypotéza vychází z faktu, že právní úprava ČR v oblasti platebního styku vychází do jisté míry z právní úpravy na úrovni EU, kdy ČR je povinna sekundární akty EU buď aplikovat v podobě, v jaké je vytvořily instituce EU, nebo implementovat do právního řádu ČR.

Projekt SEPA zajišťuje stejná pravidla a podmínky na trhu služeb platebního styku pro země eurozóny, zatímco pro ostatní státy EU nikoliv. Předpokladem pro zmíněnou

hypotézu je fakt, že se zavedením nové měny euro je spjatý vznik projektu SEPA, na jehož základě by mělo dojít ke standardizování postupů při realizaci platebního styku a ke sjednocení pravidel.

Zvolené téma se podle uvedených skutečností dotýká finančního práva a oblasti bankovníctví ve smyslu zprostředkování mezinárodního platebního styku obchodními bankami. Odborná literatura pojednává o několika formách platebního styku a o dalších pojmech s nimi spojených, výjimkou není ani SEPA, proto je nezbytné v první řadě pojmy zanalyzovat. Práce se neobejde bez interpretace právních předpisů a sekundárních aktů. Kromě interpretace bude nezbytné využít metody komparace, jejíž účel bude sloužit k pochopení analyzovaného. Časově bude téma vymezeno od zavedení nové měny euro v zemích evropské měnové unie, tedy od roku 1999 až po aktuální vývoj zjištěný podle dostupně získaných informací.

Práce bude rozdělena do šesti kapitol, kdy většina z nich bude obsahovat subkapitoly rozvíjející danou problematiku. Některé kapitoly budou doplněny o nálezy finančního arbitra poukazující na skutečné případy z praktického života. První kapitola bude věnována objasnění pojmů platební služby a platební styk a také jeho jednotlivým formám. Účelem je uvědomění si skutečnosti, kolik druhů platebního styku je možné rozlišovat. Druhá část bude soustředěna na jednu z podstatných částí práce, a to na zahraniční a přeshraniční platební styk. Z důvodu významného postavení zahraničního a přeshraničního platebního styku bude v práci zapotřebí uvést shodné principy a rozdíly mezi těmito formami, což bude předmětem třetí kapitoly. Součástí čtvrté kapitoly bude výklad právních předpisů českého práva vztahujících se k platebnímu styku a také sekundární akty ES/EU. Projekt SEPA a jeho využití bude zahrnut v páté části práce. Problematika projektu SEPA bude řešena od roku 1990 až po současný vývoj. Součástí páté kapitoly bude rozbor jednotlivých platebních nástrojů SEPA a konečně vymezení vztahu SEPA k ČR. Šestá kapitola bude zaměřena na zhodnocení a zodpovězení výzkumných otázek a následně buď na potvrzení, nebo vyvrácení stanovených hypotéz.

Práce bude vycházet z vhodně nashromážděné odborné literatury, právních norem českého a evropského práva a internetových zdrojů vztahujících se k řešené problematice. Problematikou platebního styku, zejména jeho rozdělením na jednotlivé formy se zabývá mnoho autorů. Patří mezi ně Stanislav Polouček, Zbyněk Kalabis, Otakar Schlossberger či Marie Marvanová. Klíčové je konstatovat, že většina z uvedených autorů zpracovává zvolené téma pouze okrajově, s výjimkou Otakara Schlossbergera, který se ve své knize nazvané Platební služby zabývá problematikou mezinárodního platebního styku a analyzuje změny od zavedení společné měny. Od této doby totiž došlo k výraznému počínu, jímž je zahájení

projektu SEPA. Teoretická východiska opírá Otakar Schlossberger o sekundární akty ES/EU a z tohoto důvodu se práce neobejde bez odkazů na jeho publikace. V textu této práce bude uvedena celá řada dalších sekundárních zdrojů počínaje knižními publikacemi a konče zahraničními internetovými adresami, které budou poskytovat aktuální informace o změnách a dalších krocích v oblasti mezinárodního platebního styku a projektu SEPA. Jedná se o European Payments Council, European Central Bank a European Commission.

1 Pojetí platebního styku a platebních služeb

Platební styk a platební služby nelze považovat za totožné pojmy, a proto je nezbytné zaměřit se na jejich pojetí a vzájemnost na rozdílné rysy. Problematikou platebního styku se zabývá celá řada autorů pojmajících platební styk různým způsobem. Podle M. Žáka představuje platební styk uskutečňování platebních transakcí na příkaz klientů.¹ Obdobně definuje platební styk S. Polouček, podle něhož se jedná o vztah mezi plátcem a příjemcem, mezi kterými je realizován převod peněžních prostředků.² Šířeji formuluje platební styk O. Schlossberger „platební styk je peněžní vztah mezi plátcem a příjemcem, který je uskutečňován v určitých formách dohodnutými platebními instrumenty buď přímo mezi nimi, nebo prostřednictvím k tomu určených subjektů (např. bank nebo jiných poskytovatelů platebních služeb)“.³ Z uvedené definice vyplývá, že základními účastníky platebního styku jsou plátcé (payer), příjemce (payee) a převádějící instituce. Základní úlohou posledního ze zmiňovaných účastníků je realizace platebního styku mezi plátcem a příjemcem. Důležité je zmínit rovněž tvrzení M. Eisenhammerové konstatující, že součástí vztahu plátcem, příjemcem a zprostředkovatelem je souhrn práv a povinností spojených s prováděním platebních transakcí.⁴ Pokud jde o provedení plateb nelze opomenout potřebu znalosti jednotlivých forem platebního styku, a to z důvodu správnosti převodu. Z uvedených charakteristik je na první pohled zřejmé, že se jedná o vztah mezi plátcem a příjemcem, mezi kterými probíhají určité platby. Do jejich vzájemného vztahu mohou vstupovat banky nebo jiní PPS, jejichž postavení je omezeno na pouhého zprostředkovatele.

Platební služba je pak pojmem, který se objevil v souvislosti s účinností ZPS. Ve zmíněném zákoně je uveden taxativní výčet toho, co se rozumí platební službou.⁵ Zákonodárci v citovaném zákoně neopomněli skutečnost, že každý může výčet chápat různě, a proto do zákona vložili negativní vymezení platební služby.⁶

Z uvedeného vyplývá, že platební styk je pojmem starším než platební služba. Zároveň také širším, protože zahrnuje širší právní vztahy mezi klientem a bankou, jež jsou dány vyšším počtem jimi využívaných platebních instrumentů.⁷ Jinak řečeno, platební styk zahrnuje více platebních instrumentů, které ovšem mohou poskytovat pouze banky, spořitelni či úvěrní

¹ ŽÁK, Milan. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde, a.s., 1999, s. 528.

² POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 98.

³ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2012, s. 11.

⁴ EISENHAMMEROVÁ, Monika, HEMŽSKÁ, Andrea. *Platební styk: studijní opora*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014, s. 8.

⁵ Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 3 odst. 1 písm. a) až g).

⁶ Tamtéž, § 3 odst. 3 písm. a) až f).

⁷ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 14.

družstva. Zatímco platební služba zahrnuje jen některé platební instrumenty, které naopak může poskytovat širší škála subjektů na základě § 7 citovaného zákona⁸.

Jednou společnou podmínkou platebního styku i platebních služeb, aby mohlo dojít k jejich uskutečnění, je uzavření smlouvy o poskytování platebních služeb. V takovém případě pak banky nebo PPS zřizují a vedou běžný nebo jiný možný účet pro své klienty, podnikatelské subjekty či občany.⁹ Zřizování a vedení účtů, zejména platebních účtů, se rovněž věnuje EK, která připravila Doporučení¹⁰, v němž stanovuje podmínky pro možnost otevření a používání platebního účtu spotřebitelem.¹¹

Diferencovat tyto pojmy lze nejsnadněji tím, že platební služba vychází z platebního styku, neboť se pojem platební služba objevil až z účinností ZPS. Odlišení je rovněž dáno charakteristikou a rozsahem.

1.1 Formy platebního styku

Platební styk a s ním spojené platební služby, kromě obecného pojetí, je nutné vymezit prostřednictvím forem, kterými je platební styk představován. I přes okolnost, že pro tuto práci je nejpodstatnější mezinárodní platební styk, nelze opomenout další formy. Jinými slovy lze říci, že jednotlivé formy platebního styku se navzájem prolínají, proto je k plnému pochopení dané problematiky důležité jejich vymezení a seznámení se s nimi.

Formy platebního styku se dělí do různých skupin. Rozčlenění do nich je dáno kritériem, do kterého spadají. Rozdílné formy platebního styku a hledisko jejich rozřazení je nejpřehledněji znázorněno v podobě tabulky.

⁸ Za další subjekty lze považovat např. zahraniční banky a zahraniční instituce za podmínek stanovených zákonem o bankách, instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz, platební instituce, zahraniční platební instituce, Českou národní banku.

⁹ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 28.

¹⁰ Doporučení Evropské komise č. 2011/422/EU zde dne 18. července 2011 o přístupu k základnímu platebnímu účtu. Úř. věst. L 190, 21. července 2011.

¹¹ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 29.

Tabulka č. 1

Kritérium	Forma platebního styku	
Forma peněz	hotovostní	bezhotovostní
Teritorium transakce	vnitrostátní	zahraniční přeshraniční
Použití doprovodných dokumentů	dokumentární	nedokumentární
Počet bank v transakci	vnitrobankovní	mezibankovní
Smluvní postavení banky	bezzávazkový	závazkový
Předmět platebního závazku	obchodní	neobchodní
Rychlost platby	standardní	přednostní (expresní)

Zdroj: POLOUČEK: *Bankovníctví...*, s. 99.

Tabulka č. 1 přehledně ukazuje, podle jakých kritérií lze rozeznávat jednotlivé formy platebního styku. V každém případě se jedná o vztah plátce a příjemce, ovšem nutností je rozlišit, zda se jedná o hotovostní, bezhotovostní či elektronické peníze, zda se plátce a příjemce nacházejí ve stejném státě nebo v různých státech, zda jsou platby doprovázeny průvodními dokumenty či nikoliv apod. Kritérium podle tabulky napomáhá lépe se orientovat ve formách platebního styku.

Pro účel práce je však nejpodstatnější členění podle čtyř kritérií, a to podle formy peněz, podle teritoria, podle použití doprovodných dokumentů a v neposlední řadě podle počtu bank v transakci. Všechny formy platebního styku mají svůj význam a jsou podstatným způsobem důležité. Z pohledu práce jsou nejvýznamnější mezinárodní, bezhotovostní, vnitrostátní, zahraniční a přeshraniční platební styky. Stejně tak je důležitý dokumentární platební styk, který se prolíná do mezinárodního platebního styku. Uvedené formy kombinují výše zmíněná kritéria a jsou vzájemně provázané.

Provázanost jednotlivých druhů platebních styků lze doložit tím, že bezhotovostní platební styk úzce souvisí se zahraničním a přeshraničním platebním stykem, jelikož v rámci zahraničního a přeshraničního platebního styku dochází k bezhotovostnímu pohybu peněžních prostředků z jednoho státu do druhého. Dále tím, že podstatou bezhotovostního platebního styku, stejně tak jako u mezinárodního platebního styku je převod peněz. Zvláštní význam v tomto směru má rovněž EU, která vytvořila pravidla pro provádění mezinárodního platebního styku mezi bankami a klienty, kde jedním ze základních pojmů v této oblasti je právě přeshraniční platební styk.¹² V rámci přeshraničního platebního styku je potřeba dosáhnout

¹² KALABIS, Zbyněk. *Jak funguje platební styk mezi státy Evropské unie?* [online]. měšec.cz, 6. srpna 2012 [cit. 7. února 2016]. Dostupné na <<http://www.mesec.cz/clanky/jak-funguje-platebni-styk-mezi-staty-evropske-unie/>>.

rovnosti poplatků a dalších podmínek ve vztahu k vnitrostátnímu platebnímu styku. Nelze opomenout rozlišující kritérium mezi vnitrostátním a mezinárodním (zahraničním) platebním stykem, kterým je míra výskytu zahraničního prvku. Dokumentární platební styk je pak metodou platebního styku využívaného především v mezinárodním obchodě, který je realizován mezinárodním platebním stykem.¹³

Společnými znaky šesti forem platebního styku jsou vztah mezi bankou a klientem a převod peněžních prostředků. Způsob, jakým jsou peněžní prostředky převedeny a podmínky, za nichž jsou převedeny, se liší od toho, který z druhů platebního styku se má podle stanovených pravidel použít v dané situaci.

¹³ MERENDA, David. *Mezinárodní platební styk: Právní aspekty zahraničního a přeshraničního platebního styku (prezentace)*. Praha: top vision, s. r. o., 2015, s. 46.

2 Vymezení mezinárodního platebního styku

Mezinárodní platební styk je podstatným prvkem platebního styku jako celku. O. Schlossberger charakterizuje mezinárodní platební styk jako „*peněžní vztah mezi plátcem a příjemcem, který je uskutečňován v určitých formách dohodnutými platebními instrumenty buď přímo mezi nimi, nebo prostřednictvím k tomu určených subjektů za podmínky, že každý ze subjektů je umístěn v jiném domovském státě*“.¹⁴ Mezinárodní platební styk je vymezen dvěma formami platebního styku, kterými jsou zahraniční a přeshraniční platební styk.¹⁵ Z tohoto důvodu je nezbytné zabývat se těmito dvěma směry platebního styku, zejména jejich charakteristikou, nástroji, skrze něž jsou prováděny, základními principy a problematikou převodů peněžních prostředků.

2.1 Zahraniční platební styk

Podstata zahraničního platebního styku tkví, jak již vyplývá z názvu samotného, v poskytování platebních služeb klientům ve vztahu k zahraničí. Pro vymezení zahraničního platebního styku existuje značné množství definic od nejrůznějších autorů. Jednou z nich je definice podle Z. Kalabise, podle něhož představuje zahraniční platební styk „*bezhotovostní pohyb peněžních prostředků z jednoho státu do jiného, obvykle ve měně jednoho z nich*“.¹⁶ Z hlediska rozlišení zahraničního platebního styku od přeshraničního je vhodnější vymezení od O. Schlossbergera, který uvádí, že jde o „*vztah mezi plátcem a příjemcem, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí v různých státech s výjimkou států EHP*“.¹⁷

K provádění zahraničního platebního styku jsou způsobilé banky, které k této činnosti používají celosvětovou síť korespondenčních bank. Korespondenčními bankami jsou zahraniční banky, jež je možné považovat za obchodní partnery ve vztahu k tuzemským bankám. Díky jejich vzájemnému účetnímu spojení mohou řádně plnit požadavky svých klientů, tedy provádět všechny druhy plateb v odpovídající měně bez použití hotovosti a zúčtovat platby v mezinárodním platebním styku.¹⁸ Jedním z hlavních úkolů korespondenčních bank je vedení korespondenčních účtů, které jsou typické pro zahraniční platební styk zejména proto, že platby probíhají přes banky specializující se konkrétně na zahraniční platební styk. Proč tomu tak je, lze snadno zdůvodnit tím, že praxe není natolik

¹⁴ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 234.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovní obchody, služby, operace a rizika*. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2012, s. 72.

¹⁷ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 12.

¹⁸ KALABIS: *Základy bankovníctví...*, s. 72 – 73.

vyvinuta, aby všechny banky v celosvětovém měřítku měly mezi sebou navzájem otevřené účty. Korespondenční účty jsou pak označovány jako nostro a loro účty. Nostro účet je účet, který má tuzemská banka zřízený u zahraniční partnerské banky. Loro účet pak tuzemská banka vede pro zahraniční partnerskou banku.¹⁹

Zahraniční bezhotovostní platební styk je možné, kromě korespondenčních bank, provádět prostřednictvím systému SWIFT, který zajišťuje převládající množství zahraničních plateb. Jeho výhodou je především rychlý, spolehlivý a bezpečný přenos informací a dat. Pro přesnost je důležité uvést, že SWIFT představuje telekomunikační síť mezi bankami, která nedisponuje zúčtovací funkcí, a tak zúčtování zajišťují korespondenční banky. Společným znakem systému SWIFT a korespondenčních bank v oblasti zahraničního platebního styku je platební příkaz.²⁰ Platebním příkazem se rozumí převedení požadované částky na účet příjemce z jedné banky na korespondenční banku. V případě neexistence účetního spojení mezi nimi lze částku převést na třetí banku.²¹ Na jednu stranu provádí platební příkaz korespondenční banky, na druhou stranu je možné provádět platební příkaz prostřednictvím systému SWIFT. Na první pohled tak mezi SWIFT a korespondenčními bankami existuje jistá spojitost.

V době, kdy systém SWIFT neexistoval, docházelo k předávání dat a informací platebního styku mezi bankami a ostatními finančními institucemi prostřednictvím dálnopisu. S výrazným nárůstem mezinárodních bankovních operací na sklonku 60. let minulého století se dálnopis ukázal jako nedostačující. Zpracování plateb mezi jednotlivými bankami a dalšími finančními institucemi bylo nákladné, nebezpečné a vedlo ke komplikacím. Nutností bylo reagovat na tyto negativní vlivy sjednocením a standardizováním mezibankovní komunikace a zaručit bezpečný a spolehlivý přenos dat a informací mezi bankami a dalšími finančními institucemi. Aktivita v těchto oblastech začala v roce 1973 vyvíjet skupina 239 bank z 15 vyspělých zemí Evropy a Severní Ameriky. Jejich další činnost, spočívající ve vytvoření jednotného systému, vedla v roce 1977 ke spuštění systému SWIFT.²² V současnosti využívá systém SWIFT více než 11 000 finančních institucí ve více než 200 zemích světa.²³ Nelze opomenout skutečnost, že doposud stále existují oblasti, ve kterých banky a finanční instituce k předávání dat využívají dálnopis. Důvodem je malé množství prováděných platebních operací, takže jejich napojení na swiftovou síť by představovalo přílišnou nákladnost.²⁴

¹⁹ POLOUČEK: *Bankovníctví...*, s. 104 – 105.

²⁰ KALABIS: *Základy bankovníctví...*, s. 74 – 75.

²¹ Tamtéž..., s. 76.

²² SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 235 – 237.

²³ *Messaging and Standards* [online]. Discover SWIFT, 2016 [cit. 14. února 2016]. Dostupné na <<https://www.swift.com/about-us/discover-swift/messaging-standards#topic-tabs-menu>>.

²⁴ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 235.

V neposlední řadě je nutné zdůraznit, že součástí systému SWIFT jsou mezinárodní standardy, ke kterým patří vytvoření tzv. „swiftových adres“.²⁵ Významnou swiftovou adresou je adresa označovaná BIC identifikující jednak odesílatele a příjemce, jednak swiftové banky. BIC lze rozpoznat podle charakteristických znaků a kódů. Znaků může mít osm až jedenáct a kódy až čtyři. Jedná se o kód banky, kód země, kód místa, poslední je volitelný a nazývá se kód pobočky.²⁶

Zahraniční platební styk je možné shrnout do několika principů. První spočívá v tom, že představuje jeden ze základních směrů mezinárodního platebního styku. Základním principem je skutečnost, kdy se PPS plátce a příjemce nacházejí v různých státech s výjimkou států EHP. Pokud je hlavní náležitost splněna, je převod peněžních prostředků proveden. Nejčastější způsob jeho provedení je pomocí systému SWIFT, jehož důležitou součástí je swiftová adresa BIC. Významné postavení zde mají také korespondenční banky, bez nichž by byl zahraniční platební styk neúplný. Důvodem neúplnosti je skutečnost, že SWIFT nedokáže zúčtovat platební příkazy, jelikož zúčtování je v kompetenci korespondenčních bank. SWIFT je komunikační síť, na jejímž základě si banky vyměňují informace potřebné pro správné zpracování platebních příkazů. Jedno i druhé má tudíž svůj opodstatněný význam. Může se zdát, že vztah mezi systémem a korespondenčními bankami jsou složité, opak je ale pravdou. V praxi má totiž uvedený postup sloužit k větší efektivnosti a rychlosti.

2.1.1 Nástroje zahraničního platebního styku

Nástroje využívané v zahraničním platebním styku lze rozdělit na hladké platby, šeky, směnky, dokumentární akreditivy a dokumentární inkasa.

Hladká platba

Hladká platba je nedokumentární platební nástroj. Podstatou hladké platby je platební příkaz, který je využíván ve všech oblastech zahraničního platebního styku. Jedná se o platební příkaz z podnětu plátce. To znamená, že plátce udělí příkaz své bance k úhradě z jeho účtu a následně banka plátce převede peněžní prostředky bance příjemce. Znakem těchto plateb je rychlost v poskytnutí peněz druhé straně, ale také riziko, že platba neproběhne v dohodnuté výši a čase. Ke snížení tohoto nebezpečí se využívají dokumentární platby.²⁷

²⁵ KALABIS: *Základy bankovníctví...*, s. 74 – 75.

²⁶ SCHLOSSBERGER, Otakar, SOLDÁNOVÁ, Marcela. *Platební styk*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2007, s. 295 – 296.

²⁷ ŽEHROVÁ, Jana. *Finance*. 6. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014, s. 74 – 75.

Šek

Dalším nástrojem v mezinárodním platebním styku je šek. M. Bartošíková definuje šek jako abstraktní cenný papír uvádějící výši dlužné částky, na jejíž zaplacení má právo majitel šeku.²⁸ M. Máče šekem rozumí platební příkaz, který dává příjemce bance, aby z jeho účtu uhradila částku osobě uvedené na šeku.²⁹ Jinými slovy, šek slouží jako platební prostředek místo hotovosti. V praxi lze šek využít k mezinárodním a vnitrostátním operacím. Na mezinárodních šekových operacích se podílejí banky tím, že vystavují bankovní šeky, přijímají šeky vystavené do zahraničí šekovníky k inkasu a odkupují zahraniční šeky. Šeky banky proplácejí v hotovosti nebo je částka připsána na bankovní účet. V současné době využívání šeků jako nástroje zahraničního platebního styku rapidním způsobem klesá. Důvodem je značné rozšíření a používání jiných platebních nástrojů, zejména platebních karet.

Směnka

Směnka je platebním nástrojem, s nímž je spjaté ještě menší využití než v případě šeků. Používá se spíše výjimečně a v převažující většině případů ve spojení s dokumentárními platbami. Z. Kalabis nepovažuje směnku za typický platební nástroj, ale považuje jej za nástroj obchodně-úvěrový inklinující k tzv. obchodnímu úvěru.³⁰ Podle Z. Kovaříka bývá směnka obvykle definována jako dlužnický cenný papír, který musí mít zákonem stanovenou formu a kterým určité osoby vyjadřují svůj závazek uhradit majiteli směnky peněžitou částku na určitém místě a ve stanovenou dobu.³¹ Směnka může být vystavena v případě nedůvěry mezi kupujícím a prodávajícím. Proávající se směnkou ujistuje, že pokud mu kupující nezplatí řádně a včas kupní cenu, má po ruce prostředek, který bude sloužit jako náhradní uspokojení.

Dokumentární akreditiv

Dokumentární akreditiv je jedním z nejdůležitějších platebních nástrojů a řadí se mezi nejstarší bankovní instrumenty vůbec. Jeho vznik a rozšíření si vynutila relativně vysoká míra nebezpečí spojená s platbami ve vztahu k zahraničním subjektům, zejména v oblasti dovozu a vývozu zboží.³² Podle Š. Turmy dokumentární akreditiv představuje jakoukoli dohodu, podle které banka na žádost klienta uskutečňuje platbu třetí osobě (beneficientovi), anebo zaplatí,

²⁸ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. *Základy obchodního práva*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Prospektrum, s.r.o., 1998, s. 367.

²⁹ MÁČE, Miroslav. *Platební styk – klasický a elektronický*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006, s. 48.

³⁰ KALABIS: *Základy bankovníctví...*, s. 81.

³¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Komentář k zákonu směnečnému a šekovému*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2.

³² MATUŠKOVÁ, Simona. *Základy ekonomiky pro U3V*. 2. doplněné vydání. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2010, s. 138.

akceptuje směnku vydanou beneficentem, anebo zmocní k provedení takovýchto plateb anebo k proplacení, akceptování směnky jinou banku proti určeným dokumentům v případě splnění akreditivních podmínek.³³ Zjednodušeně se jedná o písemný závazek banky, která na základě žádosti příkazce udělí beneficentovi určitou platbu, jestliže splní do určité doby podmínky stanovené v akreditivu.³⁴

V případě ujednání akreditivu mezi kupujícím a prodávajícím je zajištěno, že prodávajícímu po splnění všech akreditivních podmínek bude zapláceno a kupující uhradí platbu prodávajícímu až po splnění akreditivních podmínek. Výhodnější postavení má prodávající, neboť kupující obvykle nese další náklady spojené s akreditivem.³⁵ Základem je žádost o otevření akreditivu ze strany kupujícího u své banky a následné uzavření smlouvy o otevření dokumentárního akreditivu. Otevření akreditivu je oznámeno příkazci a beneficentovi. Banky se zabývají výhradně doklady a prověřují, zda byly splněny akreditivní podmínky na základě všech předložených dokladů.³⁶ Před rekodifikací soukromého práva existovalo rozlišení na odvolatelný a neodvolatelný dokumentární akreditiv. S účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dokumentární akreditiv nemůže být odvolatelný.³⁷

Dokumentární inkaso

Dokumentární inkaso je dokumentární platební nástroj při operacích v zahraničním obchodě, kdy příkazce požaduje po své bance, aby svépomocí nebo prostřednictvím své korespondenční banky vyinkasovala u třetí osoby stanovenou peněžní sumu, poté co dojde k předání dokumentů, které ji poskytnul příkazce.³⁸ Dokumentární inkaso je tedy vázáno na předání dokumentů, přičemž vydání dokumentů je podmíněno zaplacením nebo akceptací směnky. Celý průběh operace při využití dokumentárního inkasa je jednodušší než u dokumentárního akreditivu. Banka je odpovědná za správné provedení inkasních úkonů na základě podmínek sjednaných s příkazcem. Avšak banka nepřebírá žádný závazek ve srovnání s dokumentárním akreditivem a nemá pravomoc vynutit splnění povinnosti

³³ TORMA, Štefan. *Medzinárodný platobný styk a menové vzťahy*. 1. vydání. Bratislava: Ekonóm, 1997, s. 247.

³⁴ MATUŠKOVÁ: *Základy ekonomiky...*, s. 138.

³⁵ ŽEHROVÁ: *Finance...*, s. 78.

³⁶ KALABIS: *Základy bankovníctví...*, s. 85 – 86.

³⁷ Podle § 2690 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: *"Při dokumentárním akreditivu výstavce akreditivu plní oprávněnému, jsou-li mu včas předloženy dokumenty určené akreditivem v souladu s akreditivními podmínkami. To platí i v případě, jsou-li dokumenty předloženy výstavci pověřenému akreditivem. Byl-li dokumentární akreditiv potvrzen, poskytne potvrzující výstavce oprávněnému plnění, jsou-li mu, popřípadě výstavci pověřenému akreditivem, včas předloženy dokumenty uvedené v odstavci 1".*

³⁸ MATUŠKOVÁ: *Základy ekonomiky...*, s. 137.

po protistraně. Oproti dokumentárnímu akreditivu má při využití dokumentárního inkasa výhodnější postavení kupující, protože poplatky a náklady jsou mnohem nižší, a plnění probíhá až po převzetí zboží nebo dokumentů. Naopak postavení prodávajícího je do jisté míry ohroženo, resp. prodávající nemá jistotu, že zboží bude kupujícím řádně a včas převzato a zapláceno. Dokumentární inkaso je tak nejvýhodnější sjednat v případě dobrých a důvěryhodných vztahů mezi prodávajícím a kupujícím.³⁹

Dokumentární inkaso se používá, pokud prodávající nechce využít jiného platebního nástroje, konkrétně hladké platby anebo dokumentárního akreditivu. Oproti hladké platbě je jistější pro prodávajícího, jelikož kupující získá zboží až zaplacením.⁴⁰

2.1.2 Zahraněční převod peněžních prostředků

Převod peněžních prostředků se uskutečňuje na základě platebního příkazu. V případě zahraničního převodu peněžních prostředků jde o zahraniční platební příkaz⁴¹. Zahraniční platební příkaz se používá v případě, kdy nelze realizovat přeshraniční převod nebo převod prostřednictvím produktu SEPA.⁴² Kromě jiného musí zahraniční platební příkaz splňovat povinné náležitosti, aby se uskutečnilo jeho provedení. Povinnými náležitostmi jsou:

- měna a výše částky, ve které bude zahraniční platební příkaz proveden,
- označení typu poplatků,
- základní informace o plátcí, jak jsou uloženy u příkazce, tzn. jméno/název nebo adresa/sídlo plátce,
- číslo účtu plátce v mezinárodním tvaru IBAN na základě vyhlášky č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku,
- přesný název banky s adresou a případně směrovým kódem banky v rámci daného státu pro potřeby zúčtování,
- místo a datum vystavení,
- podpis příkazce podle podpisového vzoru, v případě elektronického zahraničního platebního příkazu podpis nahrazuje např. autorizační SMS.⁴³

Všechny uvedené náležitosti musí být splněny. Pokud finanční instituce bude mít pochybnosti o nesprávném naplnění některé z těchto náležitostí, není povinna zahraniční

³⁹ MARVANOVÁ, Marie, VÍTKOVSKÝ, Karel, JUŘÍK, Pavel. *Platební styk*. 1. vydání. Praha: Bankovní institut, 1996, s. 61.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Viz příloha č. 1.

⁴² SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 132.

⁴³ Tamtéž, s. 132 – 134.

platební příkaz provést. Důvodem neprovedení zahraničního platebního příkazu může být primární pochybnost finanční instituce o tom, zda se jedná o originál vlastnoručního podpisu.⁴⁴

2.2 Přeshraniční platební styk

Oprávněný význam má i další forma platebního styku, kterou je přeshraniční platební styk spočívající v převádění peněžních prostředků v rámci zemí EU nebo EHP⁴⁵. Podle O. Schlossbergera uvedenou formu platebního styku definovat jako „*vztah mezi plátcem a příjemcem, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí v různých členských státech, ale pouze Evropského hospodářského prostoru*“.⁴⁶ S ohledem na aktuální vývoj ne zcela přesnou definici uvádí Z. Kalabis, neboť charakterizuje přeshraniční platební styk jako „*převod prostředků v rámci Evropské unie nebo tzv. Evropského hospodářského prostoru, ve měně státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru, tedy včetně švýcarských franků, kterými se platí v Lichtenštejnsku, a to až do výše protihodnoty 50 000 eur*“.⁴⁷ Výše protihodnoty začala platit od 1. ledna 2006 na základě nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech. V případě platebních transakcí nad 50 000 eur tedy bylo možné účtovat různé poplatky. Avšak na základě nařízení (EU) č. 260/2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech došlo k odstranění limitu 50 000 euro s cílem zajistit rovnost poplatků u vnitrostátních a přeshraničních platebních transakcí.⁴⁸ To však platí pouze u SEPA plateb.⁴⁹

Přeshraniční platební styk provádí banky, které si mezi sebou musí předávat informace a další potřebná data prostřednictvím systému SWIFT, protože účast bank na systému SWIFT je u přeshraničního platebního styku povinná.⁵⁰

Přeshraniční platební styk je uskutečňován na základě podmínek, které jsou stanoveny v právních aktech EU, jimiž jsou nařízení a směrnice. Sekundární akty mimo jiné popisují přeshraniční převody nebo možnosti zúčtování přeshraničních převodů v měně euro.

2.2.1 Principy přeshraničních plateb

Základním principem přeshraničních plateb je stejná výše poplatků za služby jako při provádění vnitrostátních plateb. Samotné nařízení (EU) č. 924/2009 o přeshraničních platbách

⁴⁴ Nález Finančního arbitra ze dne 21. července 2015, sp. zn. FA/PS/100/2015. Dostupný na <http://www.finarbitr.cz/download/sbirka_sbirka_cs/1440756982_cs_fa_ps_100_2015_nalez.pdf>.

⁴⁵ Detailněji k Evropskému hospodářskému prostoru viz PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2012, s. 24 – 25.

⁴⁶ SCHLOSSBERGER: *Platební služby*..., s. 12.

⁴⁷ KALABIS: *Základy bankovníctví*..., s. 89.

⁴⁸ Podrobněji k problematice poplatků viz kapitoly 4.1 a 4.3.

⁴⁹ Více k rozdílům mezi přeshraničními platbami a SEPA platbami viz kapitola 2.2.2.

⁵⁰ SCHLOSSBERGER: *Platební služby*..., s. 235.

ve Společenství uvádí, že v zájmu usnadnění přeshraničního obchodu ve Společenství je nezbytné sjednotit poplatky za přeshraniční platby a poplatky za shodné platby uvnitř členského státu.⁵¹ Z nařízení plyne, že jde o poplatky plateb v měně Společenství mezi dvěma členskými státy Společenství.

Následným principem je používání IBAN a BIC, neboť slouží k urychlení a automatizování celého procesu zpracování platby a ke snadnějšímu provádění přeshraničních plateb finančními institucemi.⁵² Zkratku BIC lze vyložit jako identifikační kód banky a IBAN je mezinárodní číslo bankovního účtu, které bankám umožňuje spojit se při provádění přeshraničního platebního styku a které využívají všechny banky zemí EHP.⁵³ Obsahuje maximálně 34 znaků a jeho odsouhlasená forma je závazná pro členský stát. Otázkou zůstává, proč je IBAN důležitou součástí přeshraničních plateb. Odpovědí je, že v případě nepoužití IBAN na přeshraničním příkazu, si mohou banky účtovat buď mnohem vyšší ceny, nebo příkaz odmítnout.⁵⁴

Dalším neopominutelným principem je dosažitelnost. Ta je spojena se SEPA inkasem, přesněji s inkasním provedením transakce.⁵⁵ K provedení takovéto transakce je třeba, aby všechny účty plátců byly dosažitelné, jak je tomu již v případě stávajících vnitrostátních inkas denominovaných v eurech. V opačném případě plátce a příjemce nebudou moci využívat výhod přeshraničních inkas. Tento princip lze uplatňovat pouze ve vztahu ke spotřebitelům.⁵⁶

Posledním principem je zajištění mimosoudního urovnávání sporů plynoucích z přeshraničních převodů.⁵⁷

2.2.2 Přeshraniční převod peněžních prostředků

Oproti zahraničnímu platebnímu příkazu se lze setkat s přeshraničním platebním příkazem⁵⁸, který představuje základní platební službu platebního styku v rámci zemí EU, resp. EHP. Přeshraniční platební příkaz se využívá v podobě příkazu k úhradě nebo inkasu.⁵⁹ Příkaz k úhradě musí obsahovat řadu obligatorních náležitostí:

- číslo účtu plátce pro přeshraniční platbu uvedené v mezinárodním formátu IBAN,

⁵¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. Úř. věst. L 266, 9. října 2009, bod 1.

⁵² SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 256.

⁵³ SCHLOSSBERGER: *Platební styk...*, s. 322.

⁵⁴ KALABIS: *Základy bankovníctví...*, s. 90.

⁵⁵ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 256.

⁵⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. Úř. věst. L 266, 9. října 2009, bod 12.

⁵⁷ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 257.

⁵⁸ Viz příloha č. 2.

⁵⁹ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 126.

- měna účtu k zajištění převodu peněžních prostředků v měně příkazce,
- číslo účtu příjemce ve tvaru IBAN,
- základní identifikační údaje příjemce, u FO jméno a adresu, u PO název a sídlo,
- název banky příjemce a její adresa, pokud je to požadavkem banky,
- částka a měna převodu,
- podpis příkazce podle podpisového vzoru, v případě elektronického přeshraničního příkazu podpis nahrazuje např. autorizační SMS,
- datum a místo vystavení, pokud je příslušná banka považuje za povinné.⁶⁰

Kromě výše uvedeného přeshraničního platebního příkazu je třeba zmínit další příkaz, kterým je příkaz k převodu v rámci tzv. SEPA EuroPlatby⁶¹. Platební příkaz k SEPA EuroPlatbě lze použít na příkaz k úhradě a inkasu. Pro porovnání těchto platebních příkazů zmíním podstatné náležitosti u příkazu k úhradě. V okamžiku jejich nesplnění, nelze platbu zpracovat jako SEPA, ale jako přeshraniční platbu:

- částka převodu v měně euro vyplněna jak číselně, tak slovně z důvodů vyšší bezpečnosti,
- číslo účtu plátce a příjemce ve tvaru IBAN,
- jméno a název příkazce a příjemce,
- údaj BIC poskytovatele platebních služeb příjemce,
- podpisový vzor, v případě elektronického platebního příkazu k SEPA EuroPlatbě podpis nahrazuje např. autorizační SMS.⁶²

Je nutné podotknout, že mezi převodem peněžních prostředků přeshraničním platebním příkazem a převodem peněžních prostředků příkazem k SEPA EuroPlatbě existuje další řada rozdílů. Jiným rozdílem je, že v případě provedení převodu SEPA platby horní hranice není omezena částkou 50 000 eur, protože jak již bylo uvedeno, byl limit odstraněn. Avšak u přeshraničního převodu je stanovena horní hranice 50 000 eur. To znamená, že horní hranice se vztahuje pouze na přeshraniční převody, nikoliv na převody SEPA plateb. Dále pak jsou platby SEPA realizovány pouze v měně euro, zatímco přeshraniční platby i v dalších měnách zemí EHP.⁶³ Tyto rozdíly je nutné si uvědomit při realizaci převodů peněžních prostředků, ať už na papírovém formuláři nebo prostřednictvím internetového bankovníctví. Při nesprávném zvolení formuláře či aplikace v internetovém bankovníctví může totiž dojít

⁶⁰ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 126 – 129.

⁶¹ Viz příloha č. 3.

⁶² SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 130 – 131.

⁶³ Tamtéž, s. 268.

k neočekávané ztrátě peněžních prostředků. Podobným problémem se zabýval finanční arbitr v nález ze dne 10. července 2014, sp. zn. FA/PS/184/2014 proti instituci Komerční banka, a.s. Jednalo se o vrácení peněžních prostředků ve výši 50 558,40 Kč, které představovaly kurzovou ztrátu vzniklou převodem peněžních prostředků ve výši 46 500 eur z účtu Navrhovatelky vedeného Institucí v měně koruna česká na účet vedený společností HSBC Bank Malta plc v měně koruna česká. Navrhovatelka tvrdila, že chtěla provést převod peněžních prostředků do zahraničí na pobočce Instituce. Nakonec však provedla platební příkaz k převodu peněžních prostředků elektronicky. Aplikace internetového bankovníctví Instituce jí nabídla pouze převod peněžních prostředků v měně euro s tím, že částka převodu je pouze orientační. Použila tak nabídku „Zahraníční platba“ s tím, že měna transakce byla automaticky aplikací nastavena na měnu euro a nemohla ji změnit. Tím došlo při provádění transakce ke směně měn z korun českých na euro a následně z eur na koruny české. Oproti tomu Instituce namítala, že Navrhovatelka zadala „Spornou transakci“ v aplikaci internetového bankovníctví jako tzv. SEPA EuroPlatbu na částku 46 500 eur. Instituce potvrdila, že Navrhovatelka zvolila typ zahraniční platby SEPA EuroPlatbu, kterou lze zadat pouze v měně euro. Pokud by Navrhovatelka zvolila tzv. Univerzální zahraniční platbu, platební příkaz by mohla zadat v měně koruna česká.⁶⁴

⁶⁴ Celý nález Finančního arbitra ze dne 10. července 2014, sp. zn. FA/PS/184/2014 dostupný na http://www.finarbitr.cz/download/sbirka_sbirka_cs/FA_PS_184_2014_nalez.pdf.

3 Komparace zahraničního a přeshraničního platebního styku

Srovnání zahraničního a přeshraničního platebního styku je podstatné pro pochopení toho, podle jakých pravidel a na základě jakých podmínek má příjemce a plátce v dané situaci postupovat a jak se jimi řídit. Obě formy platebního styku jsou si v určitých momentech podobné a může se stát, že dojde k jejich záměně, proto je nejdůležitější uvědomit si několik rozdílných, potažmo společných rysů.

Hlavní rozdíl mezi zahraničním a přeshraničním platebním stykem spočívá v jejich základní charakteristice. Zahraniční platební styk je charakterizován jako vztah mezi plátcem a příjemcem, kdy se jejich PPS nacházejí v různých státech, ale s výjimkou států EHP. Oproti tomu, přeshraniční platební styk zahrnuje státy, které spadají do EHP. Z uvedeného vyplývá, že pokud by se PPS plátce a příjemce nacházeli v zemích EHP, jednalo by se o přeshraniční platební styk.

Další odlišnost mezi zahraničním a přeshraničním platebním stykem spočívá v účasti na systému SWIFT. V oblasti poskytování platebních služeb přeshraničního platebního styku je účast v systému SWIFT povinná, což platí pro všechny banky jakékoliv velikosti. Znamená to, že i malé banky zprostředkovávají své operace prostřednictvím systému SWIFT. Na rozdíl od přeshraničního platebního styku u zahraničního platebního styku, účast bank v systému SWIFT není povinná. Platí tedy, že zejména pro menší banky, které nezpracovávají velké množství platebních operací, je neúčast na systému SWIFT výhodnější a méně nákladnější.

Zahraniční platební styk se liší od přeshraničního platebního styku nejen základní charakteristikou a (ne)účastí v systému SWIFT, ale také náležitostmi, které jsou nezbytné pro správné vyplnění platebního příkazu. U zahraničního platebního styku totiž není třeba vyplňovat některé údaje, které musí být vyplněny u přeshraničního platebního styku. Totéž platí i naopak. To znamená, že u zahraničního platebního styku je nutné uvést údaje, které není třeba uvádět u přeshraničního platebního styku. Údaje, které není zapotřebí uvádět u zahraničního platebního styku, jsou číslo účtu příkazce ve tvaru IBAN nebo identifikační kód BIC. Nejedná se o obligatorní náležitosti, tudíž banky nebo jiní PPS nejsou oprávněni je po příkazci vymáhat. Avšak doporučuje se je uvádět pro zabránění případným komplikacím. Naopak nutným údajem u zahraničního platebního příkazu je uvedení způsobu úhrady poplatků, které u přeshraničního převodu nepřipadá v úvahu. Na jednu stranu se zahraniční a přeshraniční platební příkaz od sebe odlišují povinnými a nepovinnými údaji, v tom smyslu, že v zahraničním platebním příkazu musí být uvedeny údaje, které nemusejí být uvedeny v přeshraničním platebním příkazu, a naopak. Na straně druhé mají oba typy platebního styku některé náležitosti, které musejí být vyplněny v platebním příkazu v obou případech. Mezi těmito společnými atributy

mohou být také rozdíly. Faktickým příkladem je měna účtu a měna převodu. Společným znakem je, že tento údaj musí být vyplněn jak v zahraničním, tak přeshraničním platebním příkazu. Rozdílem je měna. V případě zahraničního převodu se jedná o jakoukoliv měnu, kterou si příkazce zvolí podle nabídky své banky nebo jiného PPS. V druhém případě, tedy při realizaci přeshraničního převodu, jde o měnu euro nebo jinou měnu zemí EHP.⁶⁵

Klíčovou roli sehrává i odlišná právní úprava přeshraničního platebního styku. Ta je dána nařízenými a směrnicemi EP a Rady, v nichž najdeme podstatné odlišení od zahraničního platebního styku a podmínky, za kterých lze provést přeshraniční platební styk. Právní úprava zahraničního platebního styku se řídí obecnými pravidly, resp. obchodními podmínkami dané banky nebo jiného PPS.⁶⁶ S odlišnou právní úpravou zahraničního a přeshraničního platebního styku souvisí i jiná pravidla pro provádění zahraničních a přeshraničních převodů peněžních prostředků prostřednictvím platebních příkazů. Oblast zahraničních příkazů vychází z pravidel SWIFT, proto mají podobné náležitosti jako přeshraniční příkazy v rámci zemí EHP. Přeshraniční příkaz k převodu peněžních prostředků ve vztahu k zemím EHP se mimo jiné řídí pravidly stanovenými v tzv. Rulebooks.⁶⁷

Na jednu stranu se přeshraniční platební styk od běžného zahraničního platebního styku liší, na druhou stranu lze najít řadu shodných principů. Jedním z nich může být skutečnost, že obě formy platebního styku spojuje technologická platforma, kterou je systém SWIFT. Shodné rysy lze rovněž shledat u náležitostí platebních příkazů. Odpovídajícími náležitostmi jsou např. uvedení měny účtu a výše částky, čísla účtu, základních informací, názvu banky s adresou, podpis.

⁶⁵ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 102 – 103.

⁶⁶ Tamtéž, s. 294.

⁶⁷ Více k Rulebooks viz kapitola 5.2.

4 Právní akty evropského práva a právní předpisy ČR vymezující platební styk a platební služby

Oblast platebního styku a platebních služeb je na evropské úrovni upravena nařízenými⁶⁸ a směrnicemi⁶⁹. V rámci ČR pak zejména zákony. Nejprve budou uvedeny jednotlivé právní akty sekundárního práva EU mající vazbu na platební styk. Následně budou uvedeny hlavní zákony národního práva ČR vztahující se k dané problematice.

4.1 Nařízení (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech

Nařízení EP a Rady (ES) č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001 o přeshraničních platbách v eurech (dále jen „nařízení č. 2560/2001“) reagovalo na několik problémů, které se objevily se zavedením nové měny euro. Po zavedení eurobankovek a mincí bylo zapotřebí vyrovnat ceny mezi přeshraničními a vnitrostátními platbami a celkově zvýšit transparentnost v této oblasti. Hlavní problém spočíval v poplatcích za přeshraniční platby, které byly vyšší než u vnitrostátních plateb. To zpomalovalo přeshraniční obchod a nepříznivě ovlivňovalo fungování vnitřního trhu včetně důvěry ve společnou měnu. K usnadnění fungování vnitřního trhu a zvýšení důvěry v euro bylo nevyhnutelné sjednotit ceny za přeshraniční platby v eurech a ceny za platby prováděné v eurech uvnitř členského státu, což lze považovat za hlavní cíl uvedeného nařízení, které stanovilo pravidla pro přeshraniční platby v eurech. Zjednodušeně lze říci, že nařízení zavedlo zásadu rovných poplatků.⁷⁰ Od 1. července 2002 byl stanoven limit až do výše 12 500 eur. To znamená, že do této výše se na přeshraniční převody prováděné v eurech vztahovaly stejné ceny jako za odpovídající převody v eurech uvnitř členského státu. Ode dne 1. ledna 2006 byl limit zvýšen na 50 000 eur.⁷¹ V roce 2009 bylo uvedené nařízení nahrazeno nařízením (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001.

⁶⁸ HAMUĚÁK, Ondrej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 2. upravené a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 45: „Nařízení je obecně závazným právním aktem. Jedná se o akt s obecnou platností, který je závazný v celém svém rozsahu a přímo použitelný ve všech členských státech“.

⁶⁹ HAMUĚÁK: *Praktikum práva...*, s. 45: „Směrnice je právním aktem, jenž je primárně adresován členským státem. Směrnice je závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo. I proto bývá označována jako akt na cíl. Povinností členských států je směrnici implementovat, tj. zavést do svých právních řádů právní úpravu předpokládanou ve směrnici“.

⁷⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001 o přeshraničních platbách v eurech. Úř. věst. L 344, 28. prosince 2001, body 1 – 7.

⁷¹ Tamtéž, čl. 3 odst. 1 a 3.

4.2 Nařízení (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001

Nařízení EP a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001 (dále jen „nařízení č. 924/2009“) eliminuje rozdíly v poplatcích za přeshraniční a vnitrostátní platby v eurech. Poukazuje jednak na přínosy, jednak na problémy a následná řešení u nařízení č. 2560/2001. Přínosy a problémy se zabývala EK, což vyplývá z její zprávy ze dne 11. února 2008 o uplatňování nařízení č. 2560/2001. Podle zprávy EK bylo přínosem předchozího nařízení snížení poplatků u přeshraničních plateb v eurech. Závěr zprávy EK pak uvádí problémy a navrhuje řadu změn s cílem jejich odstranění.⁷²

Nařízení stanovilo potřebu přehodnocení oznamovacích povinností, jelikož odlišné oznamovací povinnosti vztahující se výhradně na přeshraniční transakce bránily rozvoji v rámci SEPA. Dále poukázalo na potřebu zavedení společného modelu pro jednodušší spuštění SEPA inkas. V souvislosti se zavedením SEPA inkas uvádí nový pojem dosažitelnost. Znamená to, že k uskutečnění inkasní transakce musí být účty plátců dosažitelné. Lze tedy podotknout, že nařízení č. 924/2009 rozšiřuje zásadu stejných poplatků na přeshraniční inkasa a dosažitelnost inkasa. V neposlední řadě se zmiňuje o nezbytnosti zajištění zjednáání nápravy v případě sporů mezi uživatelem a PPS.⁷³

4.3 Nařízení (EU) č. 260/2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009

Nařízení EP a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009 (dále jen „nařízení č. 260/2012“) bylo schváleno jako předpoklad pro úspěšné završení implementace projektu SEPA. Zaměřuje se na vznik společné celounijní platební služby, za účelem substituce vnitrostátních platebních služeb, a na provedení přechodu na jednotná schémata pro úhrady a inkasa. Z uvedeného vyplývá, že hlavním cílem citovaného nařízení je přechod od vnitrostátních schémat úhrad a inkas ke schématům SEPA úhrad a inkas. Existují dva termíny pro přechod z vnitrostátních úhrad a inkas k SEPA úhradám a inkasům. První termín byl stanoven na 1. únor 2014 pro země eurozóny. V případě, že některý z těchto

⁷² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. Úř. věst. L 266, 9. října 2009, body 2 – 3.

⁷³ Tamtéž, body 10 – 16.

států nestihl splnit některé Nařízení SEPA, mohl zažádat o prodloužení lhůty do února 2016. Pro nečleny eurozóny byl stanoven termín 31. říjen 2016.⁷⁴

Nařízení rovněž sjednocuje povinnost dosažitelnosti PPS plátce a příjemce pro úhrady i inkasa⁷⁵, opouští použitelnost kódu BIC pro vnitrostátní platební transakce od 1. února 2014 a pro přeshraniční platby od 1. února 2016⁷⁶ a konečně odstraňuje limit 50 000 euro pro aplikaci rovných poplatků u vnitrostátních a přeshraničních platebních transakcí⁷⁷.

Obecně nařízení stanovuje pravidla pro úhrady a inkasa denominovaných v eurech v rámci EU za předpokladu, že se buď PPS plátce a příjemce vyskytují na území EU, nebo alespoň jeden z nich.⁷⁸

V příloze nařízení jsou dále uvedeny jednotlivé technické požadavky vztahující se na úhrady a inkasní transakce.⁷⁹

4.4 Nařízení (EU) č. 248/2014, kterým se mění nařízení (EU) č. 260/2012, pokud jde o přechod na úhrady a inkasa prováděné v rámci celé Unie

Nařízení EP a Rady (EU) č. 248/2014 ze dne 26. února 2014, kterým se mění nařízení (EU) č. 260/2012, pokud jde o přechod na úhrady a inkasa prováděné v rámci celé Unie (dále jen „nařízení č. 248/2014“) dotváří jednotnou platební oblast v eurech. Nařízení č. 260/2012 stanovilo termín 1. únor 2014, od kterého banky a jiní PPS již nemohly zpracovávat úhrady a inkasa neslučitelné se systémem SEPA.⁸⁰ Nové nařízení č. 248/2014 však z důvodu předejití narušování plateb povolilo bankám či jiným PPS zpracovávat platební transakce podle vnitrostátních schémat paralelně se schématy SEPA úhrad a inkas v rámci přechodného období v délce 6 měsíců. Banky či jiní PPS tak mohli do 1. srpna 2014 zpracovávat platební transakce v eurech ve formátech odlišných od formátů požadovaných pro SEPA úhrady a inkasa.⁸¹

⁷⁴ *Single Euro Payments Area (SEPA) – frequently asked questions* [online]. European Commission, 31. července 2014 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-502_en.htm?locale=en>.

⁷⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. Úř. věst. L 94, 30. března 2012, čl. 3 odst. 1 a 2.

⁷⁶ Tamtéž, čl. 5. odst. 7.

⁷⁷ Tamtéž, čl. 17 odst. 4.

⁷⁸ Tamtéž, čl. 1 odst. 1.

⁷⁹ Tamtéž, s. 14.

⁸⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 248/2014 ze dne 26. února 2014, kterým se mění nařízení (EU) č. 260/2012, pokud jde o přechod na úhrady a inkasa prováděné v rámci celé Unie. Úř. věst. L 84, 20. března 2014, body 1 – 2, 6.

⁸¹ Tamtéž, bod 7.

4.5 Nařízení (EU) 2015/751 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce

Nařízení EP a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce (dále jen „nařízení 2015/751“) se zaměřilo na odstranění přímých i nepřímých překážek, které bránily řádnému dotvoření integrovaného trhu elektronických plateb. Na úrovni EU již byla vytvořena jednotná pravidla pro vnitrostátní a přeshraniční platby a byla zavedena zásada, že poplatky za přeshraniční platby musí být stejné jako poplatky za odpovídající platby uvnitř členského státu. Také došlo k zavedení pravidel, jimiž se řídí úhrady a inkasa v eurech na vnitřním trhu, nikoliv však karetní platební transakce. Vzhledem k vysokému elektronickému obchodování bylo zapotřebí stanovit další pravidla i pro elektronické platby.⁸² Z tohoto důvodu vyvinuly nejvýznamnější instituce EU úsilí i v této oblasti a vydaly výše uvedené nařízení stanovující jednotné technické a obchodní požadavky za karetní platební transakce v EU.⁸³

Nařízení se rovněž zmiňuje o problematice rozdílných mezibankovních poplatků za karetní platební transakce. K odstranění těchto rozdílů je nutné harmonizovat právní předpisy členských států a přijmout opatření k nápravě rozdílnosti těchto poplatků.⁸⁴

4.6 Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES

Směrnice EP a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES/ a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (dále jen „směrnice 2007/64/ES“), se zaměřovala na několik problémů, jež bylo třeba vyřešit. Jedním z problémů byla nedostačující harmonizace jednotného trhu platebních služeb nebo neúplný rámec Společenství vyvolávající nejasnosti a mezery v právní jistotě. Přijetí směrnice představovalo jeden z významných kroků na cestě k realizaci projektu SEPA.⁸⁵

Obsahem směrnice je řada podmínek, požadavků a povinností, kterými se členské státy musí řídit a kterým se musí přizpůsobit pro zajištění jednotného trhu platebních služeb. Zavádí kategorie PPS, společnou licenci pro všechny PPS, kteří nepřijímají vklady a nevydávají

⁸² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce. Úř. věst. L 123, 19. května 2015, body 1 – 9.

⁸³ Tamtéž, čl. 1 odst. 1.

⁸⁴ Tamtéž, body 10 – 13.

⁸⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES. Úř. věst. L 319, 5. prosince 2007, body 1 – 6.

elektronické peníze. Směrnice stanovuje celou řadu pravidel od provádění platebních transakcí vzhledem k elektronickým penězům po zajištění transparentnosti podmínek a plnění informačních požadavků.⁸⁶ V neposlední řadě vytyčuje pravidla pro získání žádosti o povolení činnosti platební instituce včetně určení výše počátečního kapitálu nutného pro povolení činnosti.⁸⁷ Důraz je kladen na ochranu spotřebitelů, kteří vždy musí obdržet jasné informace ke zlepšení své schopnosti vybrat si z nabízených služeb a využít je na kterémkoli místě v EU. K řádnému a plnému zabezpečení ochrany spotřebitele mají členské státy povinnost zajistit mimosoudní řešení sporů.⁸⁸ V ČR byly požadavky uvedené v této směrnici včleněny do ZPS.

4.7 Směrnice (EU) 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES

Směrnice EP a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (dále jen „směrnice 2015/2366“) reviduje směrnici 2007/64/ES. Cílem citované směrnice je odstranit nesrozumitelnost, nedostatky v právních předpisech a zajistit jednotné uplatňování právního rámce v rámci celé EU. Důsledkem revize právního rámce EU byly nové výzvy na vnitřním trhu spočívající v technické inovaci, vysokém počtu prováděných elektronických a mobilních plateb a vzniku dalších platebních služeb.⁸⁹ Všechny uvedené okolnosti znamenají zrušení doposud platné směrnice 2007/64/ES s účinkem od 13. ledna 2018. Členské státy mají povinnost do uvedeného data směrnici implementovat do svých právních řádů.⁹⁰ V ČR bude implementace směrnice řešena zcela novým ZPS.⁹¹

⁸⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES. Úř. věst. L 319, 5. prosince 2007, body 9 – 10, 18.

⁸⁷ Tamtéž, čl. 5 písm. a) – l), čl. 6 písm. a) – c).

⁸⁸ Tamtéž, body 21 a 51.

⁸⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES. Úř. věst. L 337, 23. prosince 2015, body 3 – 4, 6.

⁹⁰ Tamtéž, čl. 114, čl. 115 odst. 1.

⁹¹ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2015/2366 ZE DNE 25. LISTOPADU 2015 O PLATEBNÍCH SLUŽBÁCH NA VNITŘNÍM TRHU, KTEROU SE MĚNÍ SMĚRNICE 2002/65/ES, 2009/110/ES A 2013/36/EU A NAŘÍZENÍ (EU) Č. 1093/2010 A ZRUŠUJE SMĚRNICE 2007/64/ES [online]. Česká bankovní asociace, 31. ledna 2016 [4. března 2016]. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/cs/smernice-evropskeho-parlamentu-rady-eu-20152366-ze-dne-25-listopadu-2015-o-platebnich-sluzbach-na-vnitrim-trhu-kerou-se-meni-smernice-200265es-2009110es-201336eu-narizeni-eu-c-10932010-zrusuje-smernice-200764es>>.

4.8 Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů je hlavním pramenem národního práva ČR, který vznikl v souladu se směrnicí 2007/64/ES. ZPS nabyt účinnosti 1. listopadu 2009 a zcela nahradil předchozí zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech.

ZPS byl několikrát novelizován. První novelizace se týkala adaptace českého právního řádu na nařízení č. 924/2009. Druhá novela byla rozsáhlejší. Jejím cílem bylo převést do českého právního řádu směrnici 2009/44/ES, kterou se mění směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění, pokud jde o propojené systémy a pohledávky z úvěru, a směrnici 2009/110/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 200/46/ES.⁹² Další návrh novely byl MF vládě předložen 15. února 2013. Návrh novely se týkal adaptace českého právního řádu na nařízení č. 260/2012, tedy požadavků pro úhrady a inkasa.⁹³ Poslední novela ZPS se týkala závazku ČR transponovat do českého právního řádu směrnici 2014/92/EU a porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky a adaptace českého právního řádu na nařízení 2015/751.⁹⁴ Jak již bylo uvedeno, velká změna nastane přijetím nové směrnice 2015/2366, neboť ČR usiluje o vytvoření nového ZPS.

ZPS definuje základní pojmy, obsahuje veřejnoprávní, soukromoprávní část a vymezuje další činnosti týkající se platebních systémů, správních deliktů či dohledu nad dodržováním povinností.⁹⁵

4.9 Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Směrnice 2007/64/ES uložila členským státům povinnost zajistit mimosoudní urovnávání sporů z důvodu zvýšení ochrany spotřebitele. Členské státy dostaly za úkol zavést

⁹² BERAN, Jiří. *Komentář k zákonu o platebním styku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 3.

⁹³ *Ministerstvo financí předložilo vládě návrh novely zákona o platebním styku a zákona o omezení plateb v hotovosti* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 18. února 2013 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/platebni-sluzby-a-vyporadani-obchodu/zakladni-informace/2013/ministerstvo-financi-predlozilo-vlade-na-10502>>.

⁹⁴ *218/15 Novela zákona o platebním styku; T: 3. 11. 2015* [online]. HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY, 3. listopadu 2015 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <<http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/218-15-novela-zakona-o-platebnim-styku-t-3-11-2015.aspx>>.

⁹⁵ BERAN: *Komentář...*, s. 3 – 4.

náležitá opatření v případě sporů mezi klienty a finančními institucemi. ČR splnila stanovenou povinnost tím, že vypracovala zvláštní zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi.⁹⁶

Do 1. února 2016 se klienti ve sporech spadajících do oblasti poskytování platebních služeb mohli obrátit na finančního arbitra jako na zvláštní orgán, který přímo rozhodoval v rámci mimosoudního vyrovnání sporů. Je nezbytné konstatovat, že v současné době přísluší finančnímu arbitrovi řešit pouze spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi. Znamená to, že již nerozhoduje ve sporech mezi podnikateli a PPS.⁹⁷ Zmíněnou skutečnost přinesla novela zákona č. 378/2015 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. S ohledem k účinnosti této novely je důležité podotknout, že v oblasti poskytování a zprostředkování finančních služeb zachovává tato právní úprava institut finančního arbitra oprávněného řešit spotřebitelské spory.⁹⁸

4.10 Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

ČNB má významný vliv na oblast platebního styku. Řídí platební styk a pečuje o jeho plynulost a hospodárnost.⁹⁹ Mimo jiné přiděluje kód platebního styku PPS, které hodlají používat pro účty, a čísla účtů v souladu s pravidly mezinárodní standardizace IBAN. Za tímto účelem vede seznam kódů platebního styku a PPS, kterým tyto kódy přidělila. Citovaný zákon doplňuje vyhláška č. 169/2011 o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku, která, jak již vyplývá z názvu samotného, stanovuje pravidla tvorby čísla účtů v souladu s pravidly mezinárodní standardizace IBAN. Číslo účtu slouží v platebním styku k jednoznačné identifikaci klienta a používá se v národním formátu nebo ve formátu IBAN. V národním formátu musí číslo obsahovat identifikátor účtu klienta obsahující nejvýše 16 číselných znaků a kód platebního styku obsahující 4 číselné znaky. Číslo účtu v případě formátu IBAN je tvořeno 24 alfanumerickými znaky.¹⁰⁰

4.11 Zákon č. 21/1992, o bankách

Kromě ČNB se na platebním styku podílí také banky. Podle uvedeného zákona banky vykonávají činnosti v oblasti platebního styku a zúčtování.¹⁰¹ Vedou platební účty pro své

⁹⁶ SCHLOSSBERGER: *Platební styk...*, s. 21.

⁹⁷ *Finanční arbitr již nebude řešit spory podnikatelů z platebního styku* [online]. Kancelář finančního arbitra, 1. února 2016 [cit. 9. března 2016]. Dostupné na <<http://www.finarbitr.cz/cs/informace-pro-verejnost/aktuality/financni-arbitr-jiz-nejbude-resit-spory-podnikatelu-z-platebniho-styku-372.html>>.

⁹⁸ *Novela zákona o ochraně spotřebitele dopadá i na řízení před finančním arbitrem* [online]. Kancelář finančního arbitra, 1. února 2016 [cit. 9. března 2016]. Dostupné na <<http://www.finarbitr.cz/cs/informace-pro-verejnost/aktuality/novela-zakona-o-ochrane-spotrebitele-dopada-i-na-rizeni-pred-financnim-arbitrem-373.html>>.

⁹⁹ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, § 2 odst. 2 písm. c).

¹⁰⁰ Vyhláška č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku, § 1 – § 6.

¹⁰¹ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, § 1 odst. 3 písm. c).

klienty, zabezpečují platební styk, vystupují jako zprostředkovatelé platebních příkazů, zabezpečují platební transakce, provádějí platební převody na základě zahraničních a přeshraničních platebních příkazů a v případě sporů s klienty se ocitají na straně odpůrců.

5 SEPA

SEPA představuje zkratku pro jeden z nejnáročnějších projektů, který byl dalším opatřením k zajištění hladkého průběhu měnové politiky jednotné měny a k posílení evropské integrace v měnové oblasti. Pro lepší porozumění lze využít definici O. Schlossbergera, který SEPA charakterizuje jako „*oblast, v níž budou moci spotřebitelé, podniky a další hospodářské subjekty provádět a přijímat platby v EUR uvnitř jednotlivých zemí i mezi nimi, a to za stejných základních podmínek, práv a povinností bez ohledu na svou zeměpisnou polohu*“.¹⁰² Jinými slovy má projekt SEPA zajistit, aby spotřebitelé a podniky mohli provádět své bezhotovostní platby z jednoho platebního účtu v jakékoli zemi SEPA za stejných podmínek jako v případě provádění vnitrostátních plateb.¹⁰³

Projekt SEPA tedy nepochybně souvisí se vznikem jednotné měny euro, proto je zapotřebí vymezit události, které vedly členské státy ke vzniku společné měny.

5.1 Postupný vznik a vývoj projektu SEPA od roku 1990 po současnost

Koncem 70. let 20. století si členské státy uvědomovaly potřebu rozšířit evropskou integraci o měnovou oblast, neboť těsnější měnová spolupráce měla jednak přispět k zajištění ekonomické stability, jednak měla zabránit rozmanitosti přeshraničních platebních postupů v jednotlivých zemích. Měnová unie měla být postupně vybudována ve třech stádiích, přičemž první, přípravné období bylo zahájeno již v roce 1990. Druhá etapa byla uskutečněna v roce 1994 a bylo pro ni charakteristické dodržování konvergenčních kritérií¹⁰⁴ ze strany členských států. Do třetí fáze mohly vstoupit pouze členské státy splňující konvergenční kritéria. Ve skutečnosti bylo hlavním problémem splnění a následné dodržování těchto konvergenčních kritérií. Většina členských zemí musela přistoupit k radikálním reformám, jež spočívaly ve snižování rozpočtového deficitu nebo také v přijetí opatření pro snižování státního dluhu, aby byla konvergenční kritéria splněna. Třetí, poslední fáze začala v roce 1999 a o tři roky později, 1. ledna 2002, začaly obíhat bankovky a mince společné měny euro v 11 zemích EU.¹⁰⁵

Zavedení společné měny bylo prvním krokem k zaručení spolupráce členských států v měnové oblasti a provádění platby v hotovosti kdekoli v eurozóně stejně snadno

¹⁰² SCHLOSSBERGER: *Platební styk...*, s. 268.

¹⁰³ TRICHET, Jean-Claude. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*. Německo: Evropská centrální banka, 2006, s. 5. Dostupné na <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>.

¹⁰⁴ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 573: Celkem bylo stanoveno pět konvergenčních kritérií: max. rozpočtový deficit 3 % HDP, státní dluh max. 60 % HDP, inflace nesměla přesáhnout 1,5 % průměru inflace států s nejlepšími hodnotami, dlouhodobé úrokové sazby nesměly být vyšší než 2 % průměru tří zemí s nejlepšími výsledky v cenové stabilitě, dva roky členství v evropském měnovém mechanismu bez devalvace.

¹⁰⁵ FIALA: *Evropská...*, s. 133.

jako v případě domácí platby. Druhý krok spočíval v zajištění stejného využívání společné měny v oblasti bezhotovostního provádění plateb. K dosažení druhého kroku bylo zapotřebí posílit evropskou integraci o vznik integrovaného trhu služeb platebního styku pro malé platby za účelem podpoření konkurence a inovace včetně zajištění lepších služeb pro zákazníky.¹⁰⁶ Následně bylo nutné zavést jednotný soubor platebních instrumentů, účinnou infrastrukturu pro eurový platební styk, jednotné technické normy a provozní postupy a vyvinout úsilí k vytvoření harmonizovaného právního základu.¹⁰⁷ V konečné fázi provádět platby v eurech stejně rychle, bezpečně a efektivně, jako vnitrostátní platby.¹⁰⁸ Uvedené skutečnosti do praktického života uvedl projekt SEPA.

Projekt SEPA vznikl v roce 2002 a ve stejném roce jeho činnost zahájil evropský bankovní sektor, který spolupracuje s ECB a institucemi EU, prioritně s EK a je podporován vládami EU, Eurosystemem a jinými orgány veřejné moci.¹⁰⁹ Evropský bankovní sektor zahájil projekt SEPA zřízením EPC. Hlavními úkoly jsou vymezení pravidel a postupů pro platební styk v eurech, poskytování strategických pokynů pro standardizaci, formulace osvědčených postupů, podpora a sledování provádění přijatých rozhodnutí. Členy EPC jsou banky a bankovní asociace všech členských států EU.¹¹⁰

Projektu SEPA se mohou účastnit státy eurozóny¹¹¹, státy stojící mimo eurozónu¹¹², i země mimo EU¹¹³. Mapa všech států účastnících se na projektu SEPA je součástí přílohy č. 4. Základní podmínkou, kladenou zejména na subjekty mimo eurozónu, je schopnost uplatňovat standardy a postupy SEPA, čímž napomohou k vytvoření integrovaného trhu služeb platebního styku.¹¹⁴

¹⁰⁶ TRICHET, Jean-Claude. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*. Německo: Evropská centrální banka, 2006, s. 7. Dostupné na <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ *SEPA-Single Euro Payments Area* [online]. EUROPEAN CENTRAL BANK, 2016 [cit. 7. února 2016]. Dostupné na <<https://www.ecb.europa.eu/paym/retpaym/paymint/html/index.en.html>>.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ *European Central Bank (ECB) and European Payments Council (EPC)* [online]. BANKING AND FINANCE, 11. února 2016 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/finance/payments/sepa/ecb_epc/index_en.htm>.

¹¹¹ Rakousko, Belgie, Kypr, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Island, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.

¹¹² Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Dánsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Švédsko, Spojené království.

¹¹³ Island, Lichtenštejnsko, Monako, Norsko, San Marino, Švýcarsko.

¹¹⁴ TRICHET, Jean-Claude. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*. Německo: Evropská centrální banka, 2006, s. 6. Dostupné na <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>.

5.1.1 Výhody a přínosy projektu SEPA

Výhody a hlavní přínosy projektu SEPA lze spatřovat v realizaci bezpečných, rychlých a efektivních platbách v rámci celé Evropy, a v odstranění bariér při přeshraničních platbách spočívající v obchodních praktikách, technických standardech, platebních nástrojích, platební infrastruktuře a v platební legislativě.¹¹⁵ Dále dosáhnout rovnosti mezi přeshraničním a vnitrostátním platebním stykem. Nejde tedy o nic jiného, než učinit z přeshraničního platebního styku vnitrostátní platební styk.

Projekt SEPA je založen na skutečnosti, že má být zdrojem výhodnějších podmínek jak pro občany, tak pro podniky v celé EU. Výhody, které doplňují hlavní přínosy, jsou uvedeny v tabulce č. 2

Tabulka č. 2.

Projekt SEPA	
Výhody	Přínosy
Lepší bankovní služby pro všechny	Jeden evropský trh, jedny podmínky pro všechny
Vytváří prostor, v němž více než 500 miliónů občanů, 20 miliónů podniků a evropských veřejných orgánů může provádět a přijímat platby v eurech za stejných podmínek, práv a povinností, bez ohledu na jejich zeměpisné umístění.	Konkurence, standardizace, úspory
Nerozlišuje mezi národními a mezinárodními platbami	Jeden platební účet, jedna platební karta, jedny poplatky, jednotný soubor platebních nástrojů (bezhotovostní úhrady, inkasa, platební karty)
Nabízí vyšší efektivitu díky automatizaci zpracování plateb	Transparence, inovace, odstranění různorodosti
Využití širší nabídky služeb	Harmonizovaný právní základ
Nižší náklady	

Zdroj: Vlastní zpracování, výhody viz *Single Euro Payments Area (SEPA)* [online]. BANKING AND FINANCE, 11. února 2016 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/finance/payments/sepa/index_en.htm#maincontentSec2>. Přínosy viz KALABIS, Zbyněk. *Provádění plateb v eurech v Evropské unii* [online]. ZLATÁ KORUNA, 16. května 2013 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <<http://www.zlatakoruna.info/zpravy/ucty/provadeni-plateb-v-eurech-v-evropske-unii>>.

¹¹⁵ MERENDA, David. *Mezinárodní platební styk: Právní aspekty zahraničního a přeshraničního platebního styku (prezentace)*. Praha: top vision, s. r. o., 2015, s. 19.

5.2 Platební nástroje SEPA

Podstatou projektu SEPA je vytvoření jednotného souboru platebních nástrojů pro platby v eurech včetně harmonizace standardů, pravidel a postupů. Uvedené skutečnosti do praxe zavedla EPC¹¹⁶.

Základními platebními nástroji SEPA jsou SEPA Credit Transfer, SEPA Direct Debit, SEPA Cards. Dalším platebním nástrojem SEPA je Single Euro Cash Card.¹¹⁷ Z důvodu zaměření se na bezhotovostní platby, bude hlavní pozornost věnována základním platebním nástrojům SEPA.

EPC z důvodu rozvoje moderních zařízení, ušetření času nebo také z důvodu urychlení provedení plateb vyvíjí aktivity i v dalších směrech. Jedná se o realizaci nových platebních produktů, kterými jsou m-payment a e-payment. Záměrem prvně uvedeného platebního produktu je využívání mobilních telefonů pro platební aplikace, kde se údaje a pokyny spojené s platbou zadávají, přenášejí či schvalují právě skrze mobilní telefony. Druhý platební produkt představuje platební transakce realizované přes systém navzájem propojených počítačových sítí.¹¹⁸ SEPA úhrady a inkasa jsou společně upraveny nařízením č. 260/2012. Pro oba nástroje platí zvláštní celoevropské platební systémy, konkrétně Soubory pravidel tzv. Rulebooks a řada jiných dokumentů, z nichž vyplývají provozní postupy a technické normy a jsou jimi definovány lhůty, závazky, povinnosti a specifická pravidla pro každého účastníka SEPA systému. Pravidla jsou závazná pro všechny subjekty, které k danému systému SEPA smluvně přistoupí, to znamená, uzavřou tzv. Adherence agreement. Daná pravidla jsou ročně inovována.¹¹⁹ Platné verze Souborů pravidel úhrad i inkas lze vždy nalézt na webových stránkách EPC.¹²⁰ Podrobnosti o jednotlivých platebních nástrojích SEPA budou dále rozvedeny v následujících podkapitolách.

¹¹⁶ Více k Evropské platební radě KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 9. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

¹¹⁷ *Zavedení SEPA v České republice*, 2010, s. 5. Dostupné na <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/down_13539.pdf>.

¹¹⁸ Evropská komise. *Zelená kniha: Na cestě k integrovanému trhu plateb prováděných kartou, přes internet a pomocí mobilního telefonu*. KOM (2011) 941 v konečném znění. Brusel, 2012, s. 4 - 5. Dostupné na <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/download/zelena_kniha_2012.pdf>.

¹¹⁹ *ZÁKLADNÍ NÁSTROJE SEPA* [online]. ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE, 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/cs/aktivity/sepa/zakladni-nastroje-sepa>>.

¹²⁰ KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 6. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

5.2.1 SEPA Credit Transfer

SEPA Credit Transfer je platební příkaz k úhradě. Jedná se o systém bezhotovostních úhrad, který zahájila EPC 28. ledna 2008.¹²¹ Schéma SCT představuje novou službu, jejímž prostřednictvím banky a jiní PPS mohou uskutečnit převod peněz od plátce k příjemci. Oblast působnosti je omezena na platby v eurech v rámci SEPA ve 34 zemích. Podmínkou pro uskutečňování SCT ze strany bank či jiných PPS je formální vyjádření spočívající v podpisu tzv. smlouvy o přistoupení a následná účast na programu SCT.¹²² Smlouva o přistoupení vyžaduje po účastnících dodržování požadavků popsanych v příslušné SEPA Rulebook. V současné době je touto verzí verze 8. 1 Rulebook, kterou zveřejnila EPC v roce 2014. Vstoupila v platnost dne 22. listopadu 2015 a v platnosti zůstane až 19. listopadu 2016.¹²³ Příslušná SEPA Rulebook pak mezi PPS zajišťuje jednotný výklad toho, jak přesunout prostředky z jednoho účtu na účet druhý v rámci SEPA.¹²⁴

Realizaci SCT vymezují základní principy, mezi které patří:

- SCT musí být prováděn pouze v eurech,
- platby musí obsahovat číslo účtu příjemce ve formátu IBAN a kód BIC pro instituci příjemce (pouze však do 1. února 2016),
- data jsou přenášena ve formátu XML (ISO 20022),
- zasílaná částka je klientům připisována v plné výši,
- současně s platbou je příjemci možno zasílat i referenční informace v délce 140 znaků.¹²⁵

SCT jako jeden z nástrojů SEPA byl vytvořen zejména k tomu, aby stanovil stejná pravidla a postupy ve vztahu k zainteresovaným subjektům, kteří jej využívají v praxi. Kromě toho přináší širokou škálu výhod jak pro klienty, tak pro banky. Výhody vztahující se ke klientům a k bankám jsou demonstrativní. Demonstrativní výčet výhod u obou skupin znázorňuje tabulka č. 3.

¹²¹ KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 35. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

¹²² SCHLOSSBERGER: *Platební styk...*, s. 269.

¹²³ *EPC Documents* [online]. European Payments Council, 4. dubna 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/sepa-direct-debit-core-rulebook-version-81/>>.

¹²⁴ European Payments Council. *SEPA Credit Transfer (SCT)*. Brusel, 2010, s. 1. Dostupné na <http://www.sepaitalia.eu/uploads/shortcut_to_sepa_credit_transfer_v.3.pdf>.

¹²⁵ KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 35. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

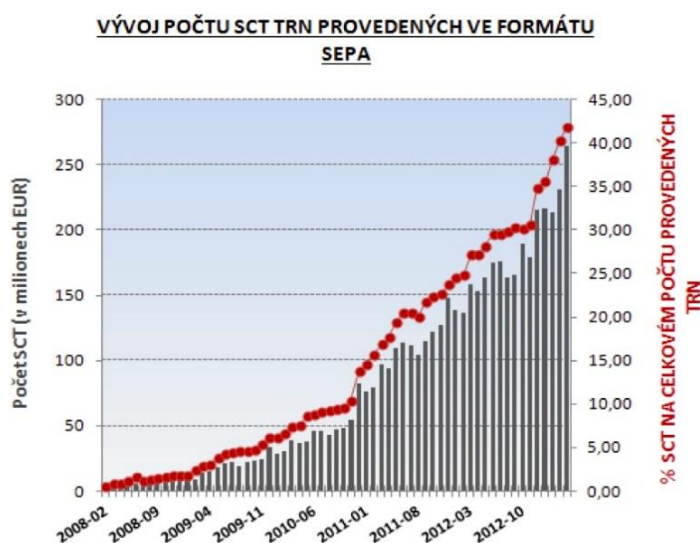
Tabulka č. 3.

Výhody	
Klienti	Banky
Jednodušší vyplnění platebních příkazů	Možnost zasílání velkého množství dat za výhodnějších podmínek
Kratší doba od odepsání finančních prostředků k připsání na účet příjemce	Dosažitelnost v rámci SEPA
Příkazce a příjemce jsou odpovědní za poplatky svého poskytovatele	Umožnění jednotného zpracování v rámci SEPA včetně odmítnutých a vrácených plateb
Plná dosažitelnost účtů příjemců v rámci SEPA	Účastníci si mohou volně vybrat nejefektivnější a nejlevnější směrování transakcí
Maximální zaručená lhůta provedení platby, předvídatelnost pro všechny strany	Stanovení dohodnutých cyklů zpracování
	Možnost nabídnout vedle základních prvků i doplňkové služby

Zdroj: Vlastní zpracování, informace dostupné na SCHLOSSBERGER: *Platební styk...*, s. 270.

Výhody, které systém SEPA úhrad nabízí klientům a bankám může mít přímou souvislost s častějším využíváním v praxi. Následující graf č. 1 dokazuje, že využití systému SEPA úhrad od roku 2008 rapidně stoupá.

Graf č. 1

Zdroj: KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 45. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

Graf č. 1 vyjadřuje celkový objem převodů od roku 2008 do roku 2012. Červená křivka znázorňuje procento provedených SEPA úhrad, která od zahájení SEPA bezhotovostních úhrad postupně narůstá. Z grafu vyplývá, že míra využití SEPA úhrad je stále vyšší. Sloupce v grafu poukazují na kvantitu SCT transakcí zpracovaných v rámci eurozóny.¹²⁶

5.2.2 SEPA Direct Debit

Velmi významným nástrojem je SEPA Direct Debit neboli SEPA inkaso poskytující rychlý, bezpečný a pohodlný způsob plateb mezi příjemcem a plátcem. SDD se vyskytuje ve dvou základních formách SDD Core a SDD B2B (Business to Business), které zahájila EPC v listopadu 2009.¹²⁷ V dubnu 2015 EPC publikovala SDD Core system RuleBook verze 8. 1, která zůstane v platnosti do 19. listopadu 2016.¹²⁸ K SDD B2B se vztahuje verze 6. 1, jejíž platnost a ukončení platnosti je stejná jako u verze 8. 1.¹²⁹ Důvodem zahájení SDD ze strany EPC byl fakt, že inkaso patří mezi hlavní platební nástroj široce využívaný nejen v zemích eurozóny, a to včetně zajištění úplné ochrany spotřebitele. Inkasní formu placení lze pro lepší

¹²⁶ KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 45. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

¹²⁷ European Payments Council. *SEPA Direct Debit*. Brusel, 2010, s. 21. Dostupné na <http://www.sepahungary.hu/uploads/files/annual_report_2010.pdf>.

¹²⁸ EPC *Dokuments* [online]. European Payments Council, 4. dubna 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/sepa-direct-debit-core-rulebook-version-91/>>.

¹²⁹ *SEPA Direct Debit Business to Business Scheme (SDD B2B)* [online]. European Payments Council, 2016 [cit. 7. února 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/sepa-direct-debit/sepa-direct-debit-business-to-business-scheme-sdd-b2b/>>.

pochopení částečně ztotožnit s vnitrostátním platebním stykem. V obou případech jde o příkaz k převodu peněz na základě iniciativy příjemce platby. Při provádění příkazu k inkasu musí banka plátce prověřovat, zda je povoleno inkaso na vrub účtu jejího klienta.¹³⁰

Jak již bylo zmíněno, SDD se vyskytuje ve dvou formách, mezi nimiž existují rozdíly. Klíčový rozdíl mezi systémy SDD Core a SDD B2B spočívá v tom, že služby a produkty založené na SDD B2B jsou k dispozici pouze podnikům, nikoliv spotřebitelům. Dále plátce u systému SDD B2B nemá nárok na vrácení autorizované transakce, jako je tomu u systému SDD Core. Systém SDD B2B rovněž po plátcovi a jeho bance vyžaduje jistotu, že inkasní operace je povolena mandátem plátce, který byl vydán příjemci na úrovni banky plátce. Banka plátce kontroluje tento mandát před realizací inkasa. V neposlední řadě pravidla SDD B2B obsahují možnost zajistit podpisy několika osob s mandátem SEPA, která má elektronickou povahu. V případě elektronického mandátu více podpisů systém SDD B2B rozšiřuje časovou osu povolující ověření pravosti takového mandátu. Tato možnost je reakcí na skutečnost, že v podnikatelském prostředí musí být platby často schváleny více než jednou osobou.¹³¹ V případě B2B systému má banka vždy povinnost informovat svého klienta, z jehož strany musí být inkaso odsouhlaseno. To znamená, že B2B inkaso může být uznáno pouze se souhlasem plátce, který nemůže žádat o vrácení peněžních prostředků. Povinnost informativní neplatí u SDD Core systému vzhledem k možnosti zpětného inkasa.¹³² U systému SDD Core platí, že plátce a příjemce musí mít zřízený účet u banky. Účty mohou být zřízeny buď v měně euro, nebo v jakékoliv jiné měně SEPA, ale převod peněz mezi PSS plátce a příjemce musí proběhnout pouze v měně euro.¹³³

Společným znakem obou systémů je uzavření mandátu mezi příjemcem a plátcem. Mandát může mít listinnou nebo elektronickou podobu. V mandátu se uvádí kód příjemce inkasa pro jeho identifikaci. V rámci ČR se musí osoba, která chce být příjemcem inkasa, zaregistrovat u ČNB, od níž získá standardizovaný kód.

Kromě výše uvedeného je nezbytné, stejně tak jako v případě SEPA úhrad, poukázat na využívání SEPA inkas v praxi. Objem využití SEPA inkas znázorňuje graf č. 2.

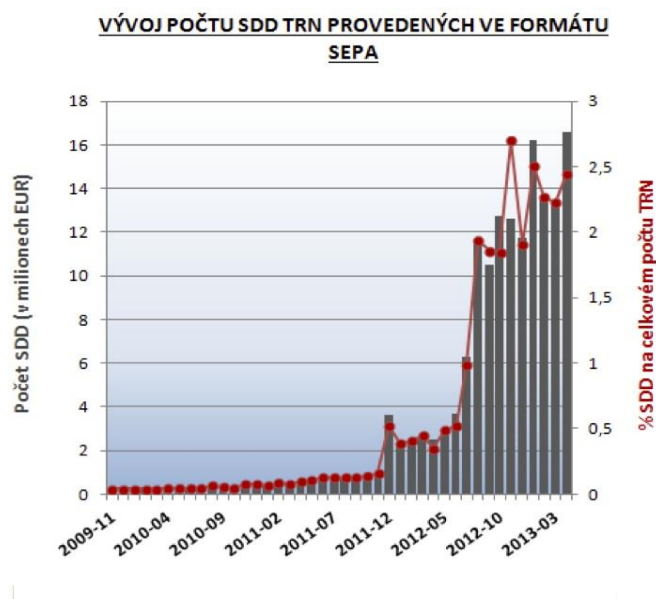
¹³⁰ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 270 – 271.

¹³¹ European Payments Council. *SEPA Direct Debit*. Brusel, 2010, s. 24. Dostupné na <http://www.sepahungary.hu/uploads/files/annual_report_2010.pdf>.

¹³² SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 271 a 274.

¹³³ European Payments Council. *SEPA Direct Debit*. Brusel, 2010, s. 23. Dostupné na <http://www.sepahungary.hu/uploads/files/annual_report_2010.pdf>.

Graf č. 2

Zdroj: KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 47. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

Graf č. 2 ukazuje celkový objem provedených inkas od roku 2009 do roku 2013. Červená křivka vyjadřuje procento SEPA inkas. Od zahájení SEPA inkas a částečně v roce 2011 byla míra využití téměř stagnující. Následující roky znázorňují výkyvy ve využívání SEPA inkas, přesto lze konstatovat, že využívání SEPA inkas stoupá. Z grafu plynou různé vzestupné a sestupné hodnoty. Největší počet realizovaných SEPA inkas byl zaznamenán v říjnu 2012. Sloupce v grafu ukazují celkový počet SDD transakcí v rámci eurozóny.¹³⁴

5.2.3 SEPA Cards

Platební karty patří mezi nejčastěji používaný elektronický platební nástroj, což lze považovat za jeden z významných důvodů, proč EPC v roce 2009 vytvořila SEPA Cards. SEPA pro platební karty stanovuje podmínky spočívající v použití platební karty pro platby a výběru v hotovosti v eurech v rámci celé SEPA stejně snadně a pohodlně jako ve své domovské zemi.¹³⁵

Vizí SEPA pro platební karty je dosažení harmonizovaných norem, konkurenční a inovativní evropské oblasti pro karetní transakce, které jsou podporovány EPC a dalšími

¹³⁴ KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 46 – 47. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

¹³⁵ EPC Deliverables in the Area of Cards [online]. European Payments Council, 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/sepa-vision-for-cards/sepa-vision-for-cards/>>.

zainteresovanými stranami.¹³⁶ EPC ve spolupráci s těmito stranami zveřejnila 8. prosince 2015 verzi 7. 1, která se skládá ze sedmi samostatných knih¹³⁷. Současná verze oproti předchozí verzi, byla aktualizovaná o nové funkční a bezpečnostní požadavky. Prioritami těchto subjektů je předcházení podvodům a zneužívání platebních karet, lpění na nejvyšší možné míře bezpečnosti platebních karet a vytvoření standardizačního programu, který zajistí lepší a bezpečnější prostředí v oblasti SEPA platebních karet.¹³⁸ Přesto není možné zcela zabránit tomu, aby k podvodům a zneužívání platebních karet nedocházelo. V posledních letech vzrostl počet podvodů s platebními kartami, což dokládají statistiky ECB. Celková hodnota podvodů s použitím platebních karet v SEPA v roce 2013 činila 1,44 miliard eur. Ve srovnání s rokem 2012 hodnota podvodů narostla o 8, 1 % a v porovnání s rokem 2009 o 3, 9 %.¹³⁹

Platby SEPA uskutečňované skrze platební karty probíhají podle zásad označovaných jako rámec SEPA pro platební karty – SEPA Cards Framework. Rámec je zaměřen na vybudování prostředí, ve kterém neexistují žádné technické, právní nebo obchodní překážky.¹⁴⁰ Platby SEPA prostřednictvím platebních karet přinášejí širokou škálu výhod jak pro držitele karet, tak pro zpracovatele. Pokud jde o držitele karet, mají možnost realizovat úhrady jednou kartou a jednotným způsobem přijímat platby v celé eurozóně. Zpracovatelé platebních karet pak mohou zvýšit svoji konkurenceschopnost na jednotném trhu nabízením služeb v rámci celé eurozóny.¹⁴¹

Pro úplné doplnění je důležité konstatovat, že s rozvojem SEPA souvisí také tzv. SECA stanovující pravidla a požadavky pro hotovostní služby v eurech.¹⁴²

5.3 SEPA a ČR

Činnosti ohledně SEPA v ČR má na starosti Národní koordinační výbor pro implementaci SEPA v ČR, který byl založen v roce 2008 vydáním rozhodnutí prezidia ČBA. Skládá

¹³⁶ *SEPA pro platební karty pokračuje v úsilí o vytvoření skutečné evropské platební oblasti* [online]. EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA, 29. dubna 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2014/html/pr140429.cs.html>>.

¹³⁷ Detailněji o těchto knihách viz *SEPA Cards Standardisation Volume Version 7.1* [online]. European Payments Council, 2016 [cit. 7. února 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/sepavision-for-cards/sepa-cards-standardisation-volume-version-71/>>.

¹³⁸ *EPC Deliverables in the Area of Cards* [online]. European Payments Council, 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/sepa-vision-for-cards/sepa-vision-for-cards/>>.

¹³⁹ European Central Bank. *Fourth report on card fraud*. Německo, 2015, s. 7. Dostupné na <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/4th_card_fraud_report.en.pdf>.

¹⁴⁰ European Payments Council. *SEPA Cards Framework*. Brusel, 2009, s. 4. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/other-documents/sepa-cards-framework-v-21/cards-scf-006-09-v-2-1pdf/>>.

¹⁴¹ SCHLOSSBERGER: *Platební služby...*, s. 275.

¹⁴² *ZÁKLADNÍ NÁSTROJE SEPA* [online]. ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE, 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/cs/aktivity/sepa/zakladni-nastroje-sepa>>.

se z delegátů ČNB, Ministerstva financí, Hospodářské komory ČR, Svazu průmyslu a dopravy ČR, České asociace treasury, Sdružení českých spotřebitelů, Sdružení pro bankovní karty a expertů ČBA.¹⁴³ Delegáti se účastní schůzek pořádaných EK pro koordinační orgány členských států EU. Mají na starosti sledovat vývoj při vytváření SEPA, kontrolovat a monitorovat implementaci SEPA v ČR, koordinovat transformační procesy v platebním styku na služby SEPA, zajistit přípravu Národního plánu implementace SEPA pro ČR.¹⁴⁴

Projekt SEPA se zaměřuje především na členské státy, které přijaly euro, ale nevylučuje zájem ze strany členských států stojících mimo eurozónu. ČR se stala členem EU dne 1. května 2004. Jako člen musela splnit řadu povinností, které pro ni vyplývaly z členství. Jednou z povinností bylo sladění právních norem v bankovní oblasti včetně nutnosti začlenit množství právních aktů EU do svého právního řádu. Významným právním sekundárním aktem, který musela ČR integrovat, bylo nařízení č. 260/2012. Nařízení vymezuje závazné požadavky a termíny pro zpracování SEPA úhrad a inkas pro klienty a PPS. Požadavky nařízení se vztahují na ČR jenom s ohledem na úhrady a inkasa v měně euro zasílané v rámci EHP, neboť ČR není součástí eurozóny. Tyto požadavky je povinná ČR, stejně jako ostatní ne eurové země, dodržovat od 31. října 2016.¹⁴⁵ Termíny a požadavky jsou znázorněny v následující tabulce.

Tabulka č. 4.

TERMÍN	POŽADAVEK	ČLÁNEK Č.
1. listopad 2012	Zákaz vícestranných mezibankovních poplatků u přeshraničních plateb	6. 3
1. únor 2013	Určení orgánů příslušných pro zajištění dodržování nařízení č. 260/2012, oznámení kompetentních orgánů EK (následné hlášení změn EK a Evropskému orgánu pro bankovníctví neprodleně)	10. 2
1. únor 2013	Členské státy stanoví sankce za porušení nařízení a přijmou opatření k jejich uplatňování (příslušná ustanovení oznámí EK do 1. 8. 2013)	11. 1
1. únor 2013	Členské státy určí a oznámí EK subjekty pro mimosoudní vyřizování stížností a zjednávání nápravy pro urovnání sporů (PPS a uživatelé) vyplývajících z Nařízení	12. 2
1. únor 2016	Pro přeshraniční platby přestává platit povinnost poskytovat BIC klientem (poskytovateli pro platbu)	5. 7

¹⁴³ KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 11. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 17 – 23.

1. únor 2016	Zrušení vnitrostátních požadavků na vykazovací povinnosti pro účely statistik platební bilance	17.4 (článek 5.1)
31. říjen 2016	Povinná dosažitelnost PPS v členských státech mimo eurozónu poskytujících platební služby denominované v eurech. Pokud se euro stane národní měnou před 31. 10. 2015, PPS musí být dosažitelní do jednoho roku po přijetí.	16. 2
31. říjen 2016	End-Date (konečný termín) přechodu na celoevropská platební schémata pro platby v eurech pro členské státy mimo eurozónu. Pokud se euro stane národní měnou před 31. 10. 2015, PPS musí být v souladu do roka po přijetí eura.	16. 8
31. říjen 16	Požadavky na interoperabilitu PPS v členských státech mimo eurozónu. Pokud se euro stane národní měnou před 31. 10. 2015, PPS musí být v souladu do roka po přijetí eura.	N/A
1. únor 2017	Přezkum, vydání zprávy EK pro Evropský parlament a Radu o aplikaci Nařízení (v případě potřeby včetně návrhu)	15

Zdroj: KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice*. Praha, 2013, s. 19 – 21. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

Tabulka znázorňuje několik požadavků týkající se ČR, které má uskutečnit do termínů uvedených v prvním sloupci. Zároveň poukazuje na články nařízení č. 260/2012 upravující jednotlivé požadavky. Z tabulky je možné vyčíst, že termíny pro splnění závazných požadavků evropské legislativy na platby v eurech nastanou ke konci roku 2016.

5.3.1 Využití projektu SEPA v bankách působících v ČR

České banky se v první řadě podílí na platebním styku společně s ČNB. V druhé řadě mají neodmyslitelné postavení v integraci SEPA, proto je zapotřebí jim včas předávat všechny důležité informace o specifikách a případných změnách. Informace získávají od ČBA a koordinuje je ČNB.¹⁴⁶ Předávání informací má význam pro úspěšné zavedení SEPA nástrojů pro platby v eurech do praxe.¹⁴⁷

Výše uvedené nařízení č. 260/2012 nepochybně dopadá na banky v ČR. Banky mohou individuálně přistupovat k systému SEPA, který jim umožňuje vykonávat úhrady a inkasa v rámci SEPA. Výčet bank, které jsou již zapojeny v systémech SEPA, uvádí databáze EPC a jsou znázorněny v tabulce č. 5.

¹⁴⁶ KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013, s. 33. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 27.

Tabulka č. 5.

SEPA úhrady	SEPA inkasa	
	CORE	B2B
Česká spořitelna, a.s.	Fio banka, a.s.	Komerční banka, a.s.
Československá obchodní banka, a.s.	J & T Banka, a.s.	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.
Citfin, a.s.	Komerční banka, a.s.	
Citibank, a.s.	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.	
Equa Bank, a.s.		
Expobank, a.s.		
Fio banka, a.s.		
GE Money Bank, a.s.		
J & T Banka, a.s.		
Komerční banka, a.s.		
PPF Banka, a. s.		
Raiffeisenbank, a.s.		
Sberbank CZ, a.s.		
UniCredit Bank Czech republic, a.s.		

Zdroj: Vlastní zpracování, informace viz European Payments Council. *SEPA Credit transfer Register of Participants*, 11. března 2016 [cit. 16. března 2016], s. 18. Dostupné na <http://epc.cbnet.info/docs/SEPA_Credit_Transfer.pdf>, European Payments Council. *Core SDD Register of Participants*, 11. března 2016 [cit. 16. března 2016], s. 18. Dostupné na <http://epc.cbnet.info/docs/Core_SEPA_DD.pdf>, European Payments Council. *B2B SDD Register of Participant*, 11. března 2016 [cit. 16. března 2016], s. 17. Dostupné na <http://epc.cbnet.info/docs/B2B_SEPA_DD.pdf>.

K výčtu českých bank se budou postupně přidávat další banky. Potřebné je tedy zdůraznit, že definitivní termín pro přechod na celoevropská schémata je stanoven na 31. října 2016. To znamená, že všechny banky v ČR budou muset rozšířit svoji stávající nabídku o tyto služby. Banky doposud nezapojené do systémů SEPA připravují své systémy tak, aby byly dodrženy termíny SEPA, podle nařízení č. 260/2012.

SEPA úhrady lze uskutečnit jak na papírovém formuláři na pobočce své banky, tak prostřednictvím internetového nebo telefonního bankovníctví. SEPA inkasa lze zřídit pouze k účtům vedeným v měně euro. Nedílnou součástí SEPA inkasa je uzavření tzv. Mandátu neboli

dohody s plátcem, kde jsou uvedeny potřebné podmínky inkasování. Takovéto platby lze hradit prostřednictvím platebních karet nebo mohou sloužit k výběru hotovosti v eurech v rámci celé SEPA. Je obecně známo, že s využíváním platebních karet je spjata celá řada nepříznivých situací spočívajících v jejich krádeži, ztrátě či zneužití bez vědomí skutečného vlastníka platební karty. Mezi faktické příklady zneužití platební karty patří její odcizení nebo výběr hotovosti prostřednictvím bankomatů a platby u obchodníka provedené třetí osobou. Za takových situací pak vznikají spory mezi poškozenou osobou (spotřebitelem) a finančními institucemi.

Případy zneužití platebních karet lze doložit konkrétními nálezy finančního arbitra. Odcizení platební karty se věnoval finanční arbitr v nálezu ze dne 22. prosince 2014, sp. zn. FA/PS/401/2014 proti instituci Fio Banka, a.s. Předmětem řízení bylo vrácení peněžních prostředků ve výši 39 470, 02 Kč, které instituce zaúčtovala na vrub účtu Navrhovatele jako platbu u obchodníka provedenou odcizenou platební kartou. Podle tvrzení Navrhovatele se jednalo o Spornou platební transakci. V okamžiku, kdy Navrhovatel zjistil, že nemá předmětnou platební kartu, zablokoval ji. Dále prohlašoval, že platební transakci nemohl provést, neboť k ní došlo mezi okamžikem, kdy mu byla předmětná karta odcizena, a okamžikem, kdy kartu blokoval. Své tvrzení doložil tím, že platební transakci neautorizoval ani svým podpisem, ani jinak. Instituce se proti výroku Navrhovatele ohradila tím, že ztráta z neautorizované platební transakce vznikla z důsledku hrubé nedbalosti Navrhovatele, protože porušil Smlouvu o kartě, když ji neopatřil svým podpisem. Finanční arbitr na základě všech předložených důkazních prostředků návrh zamítl.¹⁴⁸

Výběr z bankomatu neznámou osobu řešil finanční arbitr v nálezu ze dne 21. srpna 2013, r. č. 226/PS/2013 proti instituci GE Money Bank a.s. V této kauze se jednalo o výběr hotovosti prostřednictvím bankomatů a platby u obchodníků podle Navrhovatele neznámou osobou. Navrhovatel konstatoval, že se jednalo o Sporné platební transakce, jelikož neučinil výběry z bankomatu, které mu Instituce odepsala z jeho účtu. V době, kdy k předmětnému výběru došlo, měl platební kartu i s PIN kódem u sebe a v této době s platební kartou nedisponoval. Instituce však s argumenty Navrhovatele nesouhlasila. Na základě provedených důkazů zjistila, že všechny transakce byly autorizovány PIN kódem, vždy byl čten čip platební karty a přítomna platební karta. Ke stejnému názoru jako instituce dospěl i finanční arbitr.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Celý nález Finančního arbitra ze dne 22. prosince 2014, sp. zn. FA/PS/401/2014 dostupný na <http://www.finarbitr.cz/download/sbirka_sbirka_cs/FA_PS_401_2014_nalez.pdf>.

¹⁴⁹ Celý nález Finančního arbitra ze dne 21. srpna 2013, r. č. 226/PS/2013 dostupný na <http://www.finarbitr.cz/download/sbirka_sbirka_cs/1457423463_cs_226_ps_2013_nalez.pdf>.

Obdobným případem se finanční arbitr zabýval v nález ze dne 6. února 2014, r. č. 456/PS/2013 proti instituci UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. Oproti předcházejícímu sporu se nejednalo o výběr hotovosti neoprávněnou fyzickou osobou, ale o nevydání hotovosti při výběru z bankomatu. Navrhovatelka tvrdila, že si chtěla prostřednictvím předmětného bankomatu vybrat částku ve výši 20 000 Kč. O výběr peněz se pokusila dvakrát po sobě, ale neúspěšně. Z tohoto důvodu přistoupila k sousednímu bankomatu, který ji požadovanou částku vydal. Následně zjistila, že výběr 20 000 Kč byl zaúčtován dvakrát. Takovéto tvrzení finanční arbitr považoval za nesprávně provedenou platební transakci a přešel k dokazování a hodnocení důkazů. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že zjištěný skutkový stav vede s vysokou mírou pravděpodobnosti k úsudku, že bankomat požadovanou částku 20 000 Kč Navrhovatelce vydal.¹⁵⁰

Uvedené nálezy ukazují, že finanční arbitr souhlasil s argumenty instituce, takže ke zneužití platebních karet, tak jak tvrdili Navrhovatelé, v podstatě nedošlo. Na druhou stranu není zcela vyloučeno, že ke zneužití skutečně nedošlo. Nejdůležitější roli pro posouzení případu mají důkazy, na základě kterých finanční arbitr vynese svůj výrok. Kdyby Navrhovatelé doložili své argumenty konkrétními důkazy, např. svědectvím osoby nebo jinými materiály skutečně ověřitelnými ze strany finančního arbitra, mohlo by dojít k vynesení opačného výroku.

5.4 Analýza využití projektu SEPA

Od zavedení projektu SEPA uplynulo několik let, během nichž došlo k významnému pokroku. Pokrok lze vysledovat v pozměněných, zrušených a nahrazených sekundárních aktech ES/EU, které neustále reagují na dynamický vývoj vnitřního trhu. Díky tomu spotřebitelé a podniky mohou využívat služeb, které přináší projekt SEPA, za stále výhodnějších, účinnějších a bezpečnějších podmínek. Mimoto banky a PPS mohou rozšířit své podnikání a konkurovat na evropské úrovni. Po zhodnocení těchto skutečností lze tedy jednoznačně konstatovat, že projekt SEPA je přínosem.

Na základě revidovaných právních aktů EU se rovněž domnívám, že projekt SEPA splnil vize všech zainteresovaných stran spočívající ve vytvoření harmonizovaného právního odvětví, odstranění rozdílů mezi přeshraničními a vnitrostátními platbami, zvýšení konkurence nabízených služeb, zrychlení vývoje inovativních řešení, zefektivnění eurového platebního styku a vedl k úsporám jak pro uživatele platebních služeb, tak PPS.¹⁵¹ V neposlední řadě

¹⁵⁰ Celý náleze Finančního arbitra ze dne 6. února 2014, r. č. 456/PS/2013 dostupný na <http://www.finarbitr.cz/download/sbirka_sbirka_cs/456_PS_2013_nalez.pdf>.

¹⁵¹ SEPA [online]. Česká bankovní asociace, 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/cs/aktivity/sepa/zakladni-nastroje-sepa>>.

projekt SEPA reagoval na značné rozdílnosti systémů úhrad a inkas používaných v jednotlivých státech, čímž přispěl k vytvoření platebních schémat SEPA, a tím usnadnil provádění těchto plateb.¹⁵²

Je pravdou, že současná doba je charakteristická intenzivním vývojem nových technologií a jejich následném využíváním. Vývoj technologie postupuje dopředu, proto lze v oblasti pro jednotné platby v eurech očekávat další změny směřující k zaplnění mezer a integrovanějšímu trhu služeb platebního styku.

¹⁵² Viz příloha č. 5.

6 Vyhodnocení výzkumných otázek a hypotéz

Výzkumný problém mé práce spočívá v hlavní výzkumné otázce, jejímž cílem je zjistit, do jaké míry projekt SEPA ovlivnil oblast mezinárodního platebního styku. Stanovenou otázku je důležité konkrétněji specifikovat. Jak již bylo několikrát zmíněno, mezinárodní platební styk je představován zahraničním a přeshraničním platebním stykem. Pro projekt SEPA má však z těchto dvou forem platebního styku význam pouze přeshraniční platební styk.

Jedním z důvodů vzniku projektu SEPA bylo, aby odstranil překážky spojené se zavedením společné měny euro. Do zavedení společné měny se každý členský stát řídil svými národními pravidly, a proto po jejím zavedení bylo potřeba jednotlivá pravidla seskupit do jednotných pravidel, která budou platit pro všechny členské státy. Přesněji se jednalo o odstranění rozdílů při provádění plateb mezi přeshraničním a vnitrostátním platebním stykem. Zainteresované strany v projektu SEPA musely reagovat na prudký vývoj technologií a další inovace. Přes všechny uvedené problémy se domnívám, že těmto stranám se prostřednictvím projektu SEPA podařilo významně ovlivnit oblast přeshraničního platebního styku. Podotýkám, že se jedná o přeshraniční, nikoliv však zahraniční platební styk. Na základě provedené analýzy svoji domněnku dokládám skutečností, že projekt SEPA zajistil lepší bankovní služby, vyšší efektivitu díky automatizaci zpracování plateb, zajistil širší využití nabídky a nižší náklady. V neposlední řadě prostřednictvím projektu SEPA došlo k vytvoření jednotných podmínek, jednotného souboru platebních nástrojů, došlo ke zvýšení transparentnosti a k mnoha dalším výhodám. Výzkumný problém je doplněn o tři výzkumné otázky, které jsou ve vztahu s hypotézami.

První výzkumná otázka zní: **Existuje rozdíl v chápání pojmů a v provádění zahraničního a přeshraničního platebního styku?**

První výzkumnou otázku dotváří hypotéza H1 – Zahraniční platební styk je odlišný od přeshraničního platebního styku a je prováděn na základě jiných pravidel a podmínek než přeshraniční platební styk. První stanovená hypotéza byla potvrzena. Je pravdou, že zahraniční a přeshraniční platební styky mají některé společné rysy, avšak ty rozdílné převažují. Tento fakt jsem zjistila prostřednictvím analýzy a následné komparace, která dokazuje odlišnosti spočívající v jejich charakteristice, v účasti na systému SWIFT, v náležitostech platebního příkazu, v právní úpravě. Právě odlišná právní úprava, obsahující pravidla a podmínky pro provádění zahraničního i přeshraničního platebního styku, potvrzuje stanovenou hypotézu. Odpověď na první výzkumnou otázku zní, že existuje rozdíl v chápání pojmů a v provádění zahraničního a přeshraničního platebního styku.

Druhá výzkumná otázka zní: **Je současná právní úprava jak v rámci českého, tak evropského práva v oblasti mezinárodního platebního styku s ohledem na projekt SEPA dostačující?**

Druhou výzkumnou otázku dotváří hypotéza H2 – Současná právní úprava v rámci českého práva v oblasti mezinárodního platebního styku s ohledem na projekt SEPA je dostačující, zatímco v evropské právní úpravě je zapotřebí zaplnit mezery. Druhá hypotéza byla vyvrácena. Podle získaných informací, v EU existuje početné množství nařízení a směrnic, které řeší danou problematiku a zjišťuje nedostatky, jež se snaží odstranit, a tak zajistit řádně fungující evropský trh plateb. Kromě toho EU analyzuje dopady přijatých směrnic a nařízení, které mění, ruší a nahrazuje novými pro zajištění jednotných pravidel a pro využívání platebních produktů stejně ve všech členských státech. V neposlední řadě reaguje EU na vývoj vnitřního trhu spočívající v inovativních platebních produktech a službách. Z tohoto důvodu vyvracím tvrzení, že v evropské právní úpravě je zapotřebí zaplnit mezery. Mou hypotézu navíc vyvrací revidovaná směrnice 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou doplňuje nařízení 2015/751 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce. Citované sekundární akty představují jednotné uplatňování právního rámce, stanovují nová pravidla a zaplňují mezery v právních předpisech.

Pokud jde o současnou právní úpravu ČR, lze ji považovat za dostačující s ohledem na projekt SEPA, nikoliv však s ohledem na zahraniční platební styk. ČR jako členský stát má povinnost převzít nařízení a implementovat směrnice do svého právního řádu. V tomto ohledu je situace obdobná jako v případě evropské právní úpravy. Problém nastává u zahraničního platebního styku, který není upraven závazným právním předpisem. Právní úprava zahraničního platebního styku se řídí obecnými pravidly či obchodními podmínkami daného PPS, což považuji za nedostačující. Část druhé výzkumné otázky však zní, zda je česká právní úprava dostačující s ohledem na projekt SEPA. Odpověď vzhledem k takto položené výzkumné otázce zní, že je dostačující, stejně jako právní úprava evropského práva s ohledem na projekt SEPA.

Třetí výzkumná otázka zní: **Zajišťuje projekt SEPA stejná pravidla a podmínky na trhu služeb platebního styku pro všechny účastnické země?**

Třetí výzkumnou otázku dotváří hypotéza H3 – Projekt SEPA zajišťuje stejná pravidla a podmínky na trhu služeb platebního styku pro země eurozóny, zatímco pro ostatní státy EU nikoliv. Třetí hypotéza byla vyvrácena. Na základě informací uvedených v subkapitole 5.1.1 lze konstatovat, že projekt SEPA vznikl za účelem vytvoření jednoho evropského trhu služeb, jednotných podmínek pro všechny, stejných poplatků, jednoho platebního účtu, jedné

platební karty a konečně jednotného souboru platebních nástrojů. Souhrnně se označují jako přínosy projektu SEPA a dotýkají se všech účastníků projektu SEPA, kterými jsou členové eurozóny, nečlenové eurozóny i země mimo EU. Pravidla a podmínky jsou zpracovány v právních aktech ES/EU a předpokládají jejich stejné uplatňování ze strany všech účastníků. Projekt SEPA tedy nerozlišuje, zda země je nebo není součástí eurozóny. Pravdou je, že projekt SEPA se zaměřuje především na členy eurozóny, ale nevyklučuje zájem nečlenů eurozóny. Jediný rozdíl mezi těmito dvěma skupinami zemí tkví v konečném termínu přechodu na celoevropská schémata pro platby v eurech. Země eurozóny až na některé výjimky musely splnit povinnost do 1. února 2014. Ne-eurové země mohou do 31. října 2016 postupovat podle národních pravidel a podmínek, avšak po uplynutí uvedeného data mají povinnost přechodu na SEPA. Poté budou pro všechny účastnické země platit stejná pravidla a podmínky, které projekt SEPA vyžaduje. Výše uvedené skutečnosti jednoznačně vyvracejí hypotézu a zároveň jsou odpovědí na třetí výzkumnou otázku. Na poslední výzkumnou otázku lze tedy odpovědět, že projekt SEPA zajišťuje stejná pravidla a podmínky na trhu služeb platebního styku pro všechny účastnické země.

Závěr

Práce se zabývá problematikou mezinárodního platebního styku, který je realizován zahraničním a přeshraničním platebním stykem. Stanovenou problematiku dotváří projekt SEPA, neboť je bezprostředně svázán s druhou uvedenou formou platebního styku a je důležitý pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky, která zněla, do jaké míry projekt SEPA ovlivnil oblast mezinárodního platebního styku.

Práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. První z nich vysvětluje rozdílnost mezi dvěma pojmy, kterými jsou platební styk a platební služby. S ohledem na platební styk poukazuje na jednotlivé formy z důvodu jejich vzájemné provázanosti.

Druhá kapitola analyzuje pro práci nejdůležitější formy platebního styku – zahraniční a přeshraniční platební styk. Na analýzu navazuje komparace těchto dvou forem platebního styku, která je součástí třetí kapitoly. K citovaným kapitolám se váže první výzkumná otázka a hypotéza. Výzkumná otázka se tázala, zda existuje rozdíl v chápání pojmů a v provádění zahraničního a přeshraničního platebního styku. Na první výzkumnou otázku bylo odpovězeno, že existuje rozdíl v chápání pojmů a v provádění zahraničního a přeshraničního platebního styku. První výzkumná otázka byla ve vztahu s hypotézou, která byla potvrzena. Na základě analýzy a následné komparace bylo prozkoumáno, že existuje rozdíl v jejich charakteristice, v účasti na systému SWIFT či v náležitostech platebního příkazu. Na jejich provádění má vliv zejména právní úprava. Jelikož bylo zjištěno, že ke každé z těchto citovaných forem platebního styku se vztahuje odlišná právní úprava, existuje rovněž rozdíl v jejich provádění. Na druhou stranu mají obě formy některé společné prvky. Rozdílné prvky však převažují.

Čtvrtá kapitola doplňuje zkoumaný problém o jednotlivé právní akty ES/EU a právní předpisy ČR ve vztahu k předchozím i následujícím kapitolám. Pátá kapitola analyzuje projekt SEPA a v jistém slova smyslu navazuje na skutečnosti uvedené v podkapitole 2.2 zabývající se přeshraničním platebním stykem. K těmto uvedeným kapitolám se vztahuje další výzkumná otázka a hypotéza. Výzkumná otázka zněla, zda je současná právní úprava jak v rámci českého, tak evropského práva v oblasti mezinárodního platebního styku s ohledem na projekt SEPA dostačující. Na druhou výzkumnou otázku bylo zodpovězeno, že evropská právní úprava je dostačující, stejně tak jako česká právní úprava s ohledem na projekt SEPA. Důležité je podotknout, že hypotéza byla vyvrácena tvrzením, že v EU existuje početné množství změněných či nahrazených směrnic a nařízení, jež se snaží zaplnit mezery vzniklé v souvislosti s vývojem nových technologií a inovativních platebních produktů a služeb na evropském trhu plateb. Česká právní úprava s ohledem na projekt SEPA pak do jisté míry vychází z evropské právní úpravy, jelikož ČR je povinna sekundární akty EU buď implementovat do svého

právního řádu, nebo aplikovat v podobě, v jaké je vytvořily instituce EU. Pátá kapitola také odpovídá na poslední výzkumnou otázku a hypotézu. Výzkumná otázka zjišťovala, zda projekt SEPA zajišťuje stejná pravidla a podmínky na trhu služeb platebního styku pro všechny účastnické země. Na poslední výzkumnou otázku bylo zodpovězeno kladně. Hypotéza, testovaná v jejím rámci, byla potvrzena. Potvrzení hypotézy bylo založeno na faktu, že projekt SEPA je přínosem pro zavedení jednotných podmínek pro všechny účastnické země, jednotných poplatků, jednotného souboru platebních nástrojů apod.

Výše uvedené výzkumné otázky a hypotézy jsou vymezeny, ověřeny a podrobněji zdůvodněny v rámci šesté kapitoly. Součástí šesté kapitoly je také objasnění výzkumného problému.

Cílem práce bylo analyzovat a komparovat zahraniční a přeshraniční platební styk, rozebrat vybranou legislativu ES/EU a právní předpisy ČR, uvést postupný vývoj projektu SEPA od jeho vzniku až po současnost a konečně v souladu s tím zkoumat do jaké míry projekt SEPA ovlivnil oblast mezinárodního platebního styku. Vzhledem k výše uvedenému byl cíl práce splněn. Prostřednictvím výzkumných metod a vyhodnocením výzkumných otázek byl také vyřešen výzkumný problém spočívající v hlavní výzkumné otázce, která se zabývala tím, do jaké míry projekt SEPA ovlivnil oblast mezinárodního platebního styku. Na základě provedené analýzy, komparace, vyhodnocení výzkumných otázek a hypotéz lze konstatovat, že projekt SEPA ovlivnil oblast přeshraničního platebního styku, nikoliv však zahraničního platebního styku. Je to dáno tím, že cílem projektu SEPA je učinit z přeshraničního platebního styku vnitrostátní platební styk a postupně odstraňovat všechny překážky, které tomuto cíli brání. Pro projekt SEPA nemá zahraniční platební styk téměř žádný význam. Domnívám se však, že je zapotřebí analyzovat rovněž zahraniční platební styk především ze dvou důvodů. Prvním důvodem je, že představuje druhou formu mezinárodního platebního styku. Druhý důvod spatřuji v jeho odlišení od přeshraničního platebního styku, neboť v praktickém životě by mohlo docházet k nejasnostem a zásadním chybám. Příkladem nejasností může být nesprávná volba formuláře pro vyplnění platebního příkazu, což v textu práce ve vztahu k ČR dokládá nález finančního arbitra.

Prostřednictvím projektu SEPA došlo ke zlepšení podmínek a zdokonalení pravidel s ohledem na nové technologie a inovace na evropském trhu plateb. Usuzuji tak z faktu, že přispěl k vytvoření jednotného souboru platebních nástrojů, zajistil lepší služby včetně bezpečného a efektivního provádění plateb po celé Evropě. V neposlední řadě reagoval na nerovnosti po stránce technické, právní a tržní mezi vnitrostátními a přeshraničními platbami. Domnívám se, že *de lege ferenda* bude přeshraniční platební styk postaven na stejnou

úroveň jako vnitrostátní platební styk, především však v době, kdy všechny členské státy EU přijmou společnou měnu euro.

Jak bylo uvedeno v úvodu, text práce zpracovává informace z nejrůznějších zdrojů. Jedná se o odborné knižní publikace získané prostřednictvím knihovny PF UP a Moravské zemské knihovny v Brně, nařízení, směrnice, doporučení, zákony a vyhlášky ČR a v neposlední řadě české a zahraniční internetové zdroje. Text práce ve vztahu k ČR je doplněn o nálezy finančního arbitra přibližující danou problematiku o praktické příklady. Pro přehlednost doplňuji text práce tabulky, grafy a přílohy, jež napomáhají lepšímu porozumění dané problematice.

Analyzovat oblast mezinárodního platebního styku a SEPA a následně komparovat dvě formy mezinárodního platebního styku je obtížné jak po stránce obsahové, tak formální. Přesto si myslím, že se mi podařilo objasnit všechny podstatné a důležité informace vztahující se k této problematice.

Seznam citovaných zdrojů

Primární zdroje

Právní akty

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001 o přeshraničních platbách v eurech. Úř. věst. L 344, 28. prosince 2001. 4 s.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. Úř. věst. L 266, 9. října 2009. 8 s.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. Úř. věst. L 94, 30. března 2012. 16 s.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 248/2014 ze dne 26. února 2014, kterým se mění nařízení (EU) č. 260/2012, pokud jde o přechod na úhrady a inkasa prováděné v rámci celé Unie. Úř. věst. L 84, 20. března 2014. 3 s.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce. Úř. věst. 123, 19. května 2015. 15 s.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES. Úř. věst. L 319, 5. prosince 2007. 36 s.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES. Úř. věst. L 337, 23. prosince 2015. 93 s.
- Doporučení Evropské komise č. 2011/422/EU ze dne 18. července 2011 o přístupu k základnímu platebnímu účtu. Úř. věst. L 190, 21. července 2011. 5 s.

Právní předpisy

- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- Vyhláška č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platební styku.

Rozhodnutí

- Nález Finančního arbitra ze dne 21. srpna 2013, r. č. 226/PS/2013.
- Nález Finančního arbitra ze dne 6. února 2014, r. č. 456/PS/2013.
- Nález Finančního arbitra ze dne 10. července 2014, sp. zn. FA/PS/184/2014.
- Nález Finančního arbitra ze dne 21. července 2015, sp. zn. FA/PS/100/2015.
- Nález Finančního arbitra ze dne 22. prosince 2014, sp. zn. FA/PS/401/2014.

Odborná literatura

- BERAN, Jiří a kol. *Komentář k zákonu o platebním styku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. *Komentář k zákonu směnečnému a šekovému*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 543 s.

Internetové zdroje

- *EPC Deliverables in the Area of Cards* [online]. European Payments Council, 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/sepa-vision-for-cards/sepa-vision-for-cards/>>.
- *EPC Documents* [online]. European Payments Council, 4. dubna 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/sepa-direct-debit-core-rulebook-version-81/>>.
- *EPC Dokuments* [online]. European Payments Council, 4. dubna 2015 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/sepa-direct-debit-core-rulebook-version-91/>>.
- *European Central Bank (ECB) and European Payments Council (EPC)* [online]. BANKING AND FINANCE, 11. února 2016 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/finance/payments/sepa/ecb_epc/index_en.htm>.
- European Central Bank. *Fourth report on card fraud*. Německo, 2015. 29 s. Dostupné na <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/4th_card_fraud_report.en.pdf>.
- European Payments Council. *B2B SDD Register of Participant*, 11. března 2016 [cit. 16. března 2016]. 90 s. Dostupné na <http://epc.cbnet.info/docs/B2B_SEPA_DD.pdf>.

- European Payments Council. *Core SDD Register of Participants*, 11. března 2016 [cit. 16. března 2016]. 98 s. Dostupné na <http://epc.cbnet.info/docs/Core_SEPA_DD.pdf>.
- European Payments Council. *Driving forward the SEPA vision*. Brusel, 2010. 62 s. Dostupné na <http://www.sepahungary.hu/uploads/files/annual_report_2010.pdf>.
- European Payments Council. *SEPA Cards Framework*. Brusel, 2009. 27 s. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/other-documents/sepa-cards-framework-v-21/cards-scf-006-09-v-2-1pdf/>>.
- European Payments Council. *SEPA Credit Transfer (SCT)*. Brusel, 2010. 4 s. Dostupné na <http://www.sepaitalia.eu/uploads/shortcut_to_sepa_credit_transfer_v.3.pdf>.
- European Payments Council. *SEPA Credit transfer Register of Participants*, 11. března 2016 [cit. 16. března 2016]. 107 s. Dostupné na <http://epc.cbnet.info/docs/SEPA_Credit_Transfer.pdf>.
- Evropská komise. *Zelená kniha: Na cestě k integrovanému trhu plateb prováděných kartou, přes internet a pomocí mobilního telefonu*. KOM (2011) 941 v konečném znění. Brusel, 2012. 26 s. Dostupné na <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_pr_edpisy/download/zelena_kniha_2012.pdf>.
- *SEPA Cards Standardisation Volume Version 7.1* [online]. European Payments Council, 2016 [cit. 7. února 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/sepa-vision-for-cards/sepa-cards-standardisation-volume-version-71/>>.
- *SEPA Direct Debit Business to Business Scheme (SDD B2B)* [online]. European Payments Council, 2016 [cit. 7. února 2016]. Dostupné na <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/sepa-direct-debit/sepa-direct-debit-business-to-business-scheme-sdd-b2b/>>.
- *Single Euro Payments Area (SEPA) – frequently asked questions* [online]. European Commission, 31. července 2014 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-502_en.htm?locale=en>.

Sekundární zdroje

Odborná literatura

- BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. *Základy obchodního práva*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Prospektrum, s.r.o., 1998. 410 s.

- EISENHAMMEROVÁ, Monika, HEMŽSKÁ, Andrea. *Platební styk: studijní opora*. 1. vydání. Pardubice. Univerzita Pardubice, 2014. 113 s.
- FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s.
- HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 2. upravené a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013. 224 s.
- KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovní obchody, služby, operace a rizika*. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2012. 168 s.
- MÁČE, Miroslav. *Platební styk – klasický a elektronický*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2006. 220 s.
- MATUŠKOVÁ, Simona. *Základy ekonomiky pro U3V*. 2 doplněné vydání. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2010. 197 s.
- MARVANOVÁ, Marie, VÍTKOVSKÝ, Karel, JUŘÍK, Pavel. *Platební styk*. 1. vydání. Praha: Bankovní institut, 1996. 251 s.
- PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2012. 435 s.
- POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s.
- SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2012. 325 s.
- SCHLOSSBERGER, Otakar, SOLDÁNOVÁ, Marcela. *Platební styk*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2007. 435 s.
- TORMA, Štefan. *Medzinárodný platobný styk a menové vzťahy*. 1. vydání. Bratislava: Ekonóm, 1997. 282 s.
- ŽÁK, Milan. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde, a.s., 1999. 806 s.
- ŽEHROVÁ, Jana. *Finance*. 6. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. 225 s.

Internetové zdroje

- *218/15 Novela zákona o platebním styku; T: 3. 11. 2015* [online]. HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY, 3. listopadu 2015 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <<http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/218-15-novela-zakona-o-platebnim-styku-t-3-11-2015.aspx>>.

- *Finanční arbitr již nebude řešit spory podnikatelů z platebního styku* [online]. Kancelář finančního arbitra, 1. února 2016 [cit. 9. března 2016]. Dostupné na <<http://www.finarbitr.cz/cs/informace-pro-verejnost/aktuality/financni-arbitr-jiz-nebude-resit-spory-podnikatelu-z-platebniho-styku-372.html>>.
- KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, Verze 2*. Praha, 2013. 51 s. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.
- KALABIS, Zbyněk. *Jak funguje platební styk mezi státy Evropské unie?* [online]. měšec.cz., 6. srpna 2012 [cit. 7. února 2016]. Dostupné na <<http://www.mesec.cz/clanky/jak-funguje-platebni-styk-mezi-staty-evropske-unie/>>.
- KALABIS, Zbyněk. *Provádění plateb v eurech v Evropské unii* [online]. ZLATÁ KORUNA, 16. května 2013 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <<http://www.zlatakoruna.info/zpravy/ucty/provadeni-plateb-v-eurech-v-evropske-unii>>.
- *Messaging and Standards* [online]. Discover SWIFT, 2016 [cit. 14. února 2016]. Dostupné na <<https://www.swift.com/about-us/discover-swift/messaging-standards#topic-tabs-menu>>.
- *Ministerstvo financí předložilo vládě návrh novely zákona o platebním styku a zákona o omezení plateb v hotovosti* [online]. Ministerstvo financí České republiky, 18. února 2013 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/platebni-sluzby-a-vyporadani-obchodu/zakladni-informace/2013/ministerstvo-financi-predlozilo-vlade-na-10502>>.
- *Novela zákona o ochraně spotřebitele dopadá i na řízení před finančním arbitrem* [online]. Kancelář finančního arbitra, 1. února 2016 [cit. 9. března 2016]. Dostupné na <<http://www.finarbitr.cz/cs/informace-pro-verejnost/aktuality/novela-zakona-o-ochrane-spotrebitele-dopada-i-na-rizeni-pred-financnim-arbitrem-373.html>>.
- *Retail payments* [online]. European Central Bank, 2016 [cit. 5. března 2016]. Dostupné na <<https://www.ecb.europa.eu/paym/retpaym/html/index.en.html>>.
- *SEPA* [online]. Česká bankovní asociace, 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/cs/aktivity/sepa/zakladni-nastroje-sepa>>.
- *SEPA PLATBY V EUR* [online]. KB, 2016 [cit. 5. března 2016]. Dostupné na <<https://www.kb.cz/cs/ucty-platby-a-karty/platby/sepa-platby-v-eur/>>.

- *SEPA pro platební karty pokračuje v úsilí o vytvoření skutečné evropské platební oblasti* [online]. EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA, 29. dubna 2014 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2014/html/pr140429.cs.html>>.
- *SEPA-Single Euro Payments Area* [online]. EUROPEAN CENTRAL BANK, 2016 [cit. 7. února 2016]. Dostupné na <<https://www.ecb.europa.eu/paym/retpaym/paymint/html/index.en.html>>.
- *Single Euro Payments Area (SEPA)* [online]. BANKING AND FINANCE, 11. února 2016 [cit. 27. února 2016]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/finance/payments/sepa/index_en.htm#maincontentSec2>.
- *SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2015/2366 ZE DNE 25. LISTOPADU 2015 O PLATEBNÍCH SLUŽBÁCH NA VNITŘNÍM TRHU, KTEROU SE MĚNÍ SMĚRNICE 2002/65/ES, 2009/110/ES A 2013/36/EU A NAŘÍZENÍ (EU) Č. 1093/2010 A ZRUŠUJE SMĚRNICE 2007/64/ES* [online]. Česká bankovní asociace, 31. ledna 2016 [4. března 2016]. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/cs/smernice-evropskeho-parlamentu-rady-eu-20152366-ze-dne-25-listopadu-2015-o-platebnich-sluzbach-na-vnitrim-trhu-kterou-se-meni-smernice-200265es-2009110es-201336eu-narizeni-eu-c-10932010-zrusuje-smernice-200764es>>.
- TRICHET, Jean-Claude. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*. Německo: Evropská centrální banka, 2006, s. 6. Dostupné na <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>.
- *Zahraniční platební příkaz* [online]. Raiffeisen BANK, [cit. 5. března 2016]. Dostupné na <<https://www.rb.cz/attachments/platebni%20styk/zps.pdf>>.
- *ZAHRANIČNÍ PLATEBNÍ STYK* [online]. KB, 2016 [cit. 5. března 2016]. Dostupné na <<https://www.kb.cz/cs/ucty-platby-a-karty/platby/zahranicni-platebni-styk/>>.
- *ZÁKLADNÍ NÁSTROJE SEPA* [online]. ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE, 2016 [cit. 1. března 2016]. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/cs/aktivity/sepa/zakladni-nastroje-sepa>>.
- *Zavedení SEPA v České republice*, 2010. 17 s. Dostupné na <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/down_13539.pdf>.

Ostatní zdroje

- MERENDA, David. *Mezinárodní platební styk: Právní aspekty zahraničního a přeshraničního platebního styku (prezentace)*. Praha: top vision, s. r. o., 2015. 53 s.

Přílohy

Příloha č. 1 – Platební příkaz do zahraničí.

Příloha č. 2 – Přeshraniční příkaz k převodu.

Příloha č. 3 – Příkaz k převodu SEPA EuroPlatby.

Příloha č. 4 – Mapa zemí SEPA.

Příloha č. 5 – Platební schéma před zavedením SEPA, platební schéma po zavedení SEPA.

Příloha č. 2 – Přeshraniční příkaz k převodu

Zahraníční platební příkaz <i>Foreign Payment Order</i>		 Raiffeisen BANK <i>Banka inspirovaná klienty</i>	
			
0	Předšifra účtu plátce / prefix ¹	*Číslo účtu plátce / Payer's account number ²	*Kód banky / Bank code ³ / 5 5 0 0
1	*IBAN / Číslo účtu příjemce / IBAN or Beneficiary's account number ⁴		
2	*Jméno / název a adresa příjemce / Beneficiary's Name and Address ⁵		
3			
4			
5			
6			
7	*SWIFT kód banky příjemce (BIC) / SWIFT Code of the Ben. Bank (BIC) ⁷	*ISO kód země příjemce / ISO Code of Beneficiary's country ⁸	*ISO kód země Banky příjemce / ISO Code of the Ben. Bank's Country ⁹
8	*Název a adresa banky příjemce / Name and Address of the Ben. bank ¹⁰		
9	Doplnující identifikace banky příjemce / BLZ, ABA, SortCode ¹¹		
	*Částka / Amount ¹²	*Měna platby / Currency ¹³	*Datum splatnosti / Due Date ¹⁴
	*Poplatky hraří / Charges ¹⁵	*Priorita zpracování / Priority ¹⁶	
	☐ SHA Plátce / Payer and Payee	☐ Standard	
	☐ OUR Plátce / Payer	☐ Urgent	
	☐ BEN Příjemce / Payee		
	*Důvod platby / Detail of payment ¹⁷		
	Speciální instrukce pro Raiffeisenbank, a. s. / Special instructions for Raiffeisenbank, a. s. ¹⁸		
	*Datum vystavení / Date of Issue	*Místo vystavení / Place of Issue	*Kontaktní údaje plátce / Contact of Payer
	Klientské číslo / Client Number ¹⁹	Certifikační kód / Certification Code ²⁰	
	*Povinná pole jsou označena hvězdičkou		
	Plátce souhlasí, aby Banka příkazem sdělila korespondenční bance nebo bance příjemce údaje v rozsahu nezbytném k identifikaci a zpracování platby. / Payer consents to provide necessary information to Correspondent or Receivers Bank for identification and processing of the payment.		
	*Razítko a podpis pracovníka banky / Bank's stamp and signatures		*Podpis / Razítko klienta / Client's stamp and signatures

Zdroj: Vlastní úprava, *Zahraníční platební příkaz* [online]. Raiffeisen BANK, [cit. 5. března 2016]. Dostupné na <<https://www.rb.cz/attachments/platebni%20styk/zps.pdf>>.

Příloha č. 3 – Příkaz k převodu SEPA EuroPlatby

KB

SEPA EuroPlatba - Platební příkaz (SEPA EuroPayment Order)

Částka v EUR ¹ (Amount in EUR)	Splatnost ³ (Maturity Date)	Kurz ⁴ (Exchange rate)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Částka slovy ² (Amount in Words only)		
<input type="text"/>		
Účet plátce v IBAN ⁵ (Payer's account)	Účet příjemce v IBAN ⁹ (Beneficiary's account)	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Jméno / Název plátce ⁶ (Name of Payer)	Jméno / Název příjemce ¹⁰ (Name of Beneficiary)	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Adresa plátce ⁷ (Address of Payer)	Adresa příjemce ¹¹ (Address of Beneficiary)	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Kód země (Country code)	Kód země (Country code)	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Reference plátce ⁸ (Payer's reference)	BIC banky příjemce ¹² (BIC of Beneficiary's bank)	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Informace k úhradě ¹³ (Remittance information)		
<input type="text"/>		

Níže uvedená nepovinná pole vyplňujte pouze pokud požadujete detailně identifikovat plátce či příjemce platby – viz vysvětlivky. Fill in the optional fields below only if you require to identify Beneficiary or Payer in detail – see notes.

Identifikace plátce ¹⁴ (Identification of Payer)		Identifikace příjemce ¹⁵ (Identification of Beneficiary)	
Typ identifikace (Identification Type)	Organizace (Organization)	Typ identifikace (Identification Type)	Organizace (Organization)
	Soukromá osoba (Private person)		Soukromá osoba (Private person)
Typ dokumentu (Document Type)		Typ dokumentu (Document Type)	
Identifikační údaje (Identification)		Identifikační údaje (Identification)	

Místo a datum vystavení
(Place and Date of issue)

Podpis(y) plátce dle podpisového vzoru
(Signature of Payer according to Specimen Signature)

Plátce vždy vyplní silně orámované části. Vysvětlivky jsou na zadní straně. Fill in the black frames area. See notes on the back side

Údaje pobočky

Jméno kontaktní osoby

Likvidační razítko

Razítko Faxováno

Čas přijetí a razítko DOŠLO

Datum účinnosti Smlouvy: 17. 8. 2013
Verze: SEPAPIK.DOT 21.02.16.18.59

Zdroj: Vlastní úprava, *SEPA PLATBY V EUR* [online]. KB, 2016 [cit. 5. března 2016].

Dostupné na <<https://www.kb.cz/cs/ucty-platby-a-karty/platby/sepa-platby-v-eur/>>.

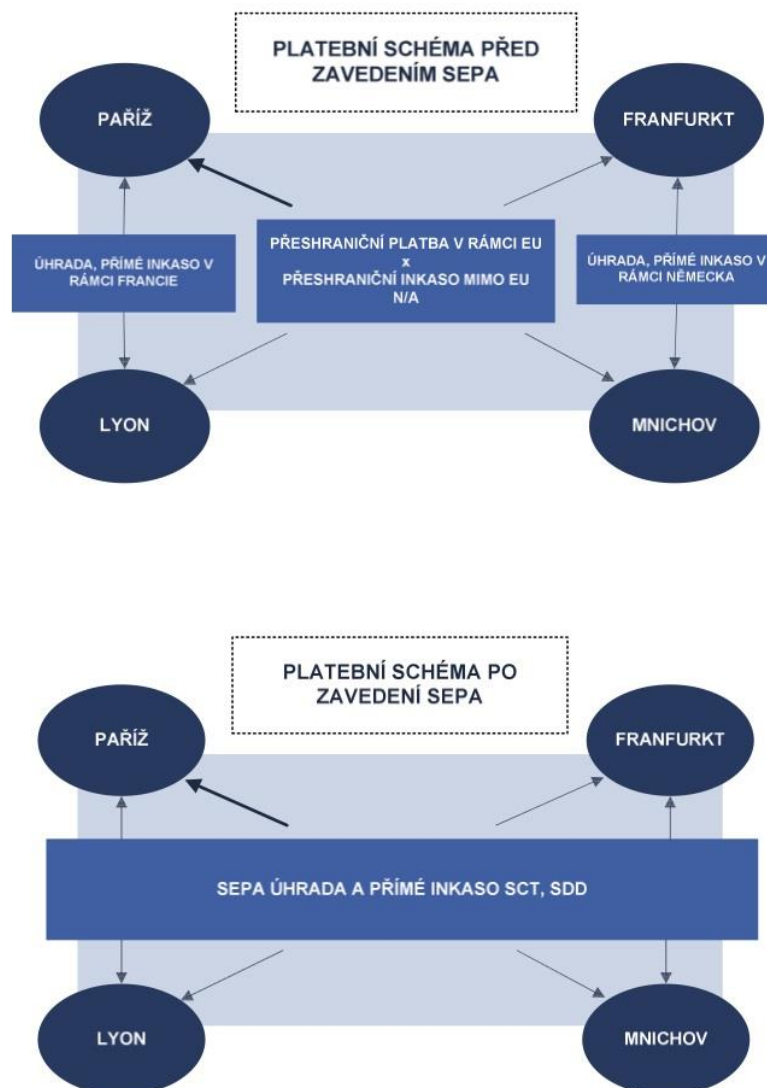
Příloha č. 4 – Mapa zemí SEPA

Zdroj: *Retail payments* [online]. EUROPEAN CENTRAL BANK, 2016 [cit. 5. března 2016].

Dostupné na <<https://www.ecb.europa.eu/paym/retpaym/html/index.en.html>>.

Příloha č. 5 – Platební schéma před zavedením SEPA, platební schéma po zavedení SEPA

Zdroj: KADORÍK, Martin. *Zavedení SEPA v České republice*. Praha, 2013, s. 36. Dostupné na <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.

Shrnutí a klíčová slova

Název: Mezinárodní platební styk v Evropské unii s využitím projektu SEPA

Klíčová slova: zahraniční platební styk, přeshraniční platební styk, SEPA, Evropská unie, Evropský hospodářský prostor, Česká republika, platební nástroje SEPA

Shrnutí:

Mezinárodní platební styk je představován zahraničním a přeshraničním platebním stykem. Zahraniční platební styk je jednou ze služeb, které vnitrostátní banky každého státu nabízejí spotřebitelům či podnikům, pokud potřebují převést své peněžní prostředky do zahraničí. Po zavedení společné měny významnou úlohu sehrává přeshraniční platební styk, kterého spotřebitelé a podniky využívají k uskutečnění převodu peněžních prostředků do cizí země. Na první pohled nelze pozorovat zásadní rozdíl mezi uvedenými formami platebního styku, proto práce analyzuje obecně dvě formy mezinárodního platebního styku a následně komparuje pro úplné ujasnění si jejich významu a využití. Analýza zahraničního a přeshraničního platebního styku má rovněž významný dopad s ohledem na zavedení projektu SEPA. Z tohoto důvodu hlavní výzkumná otázka zní, do jaké míry projekt SEPA ovlivnil oblast mezinárodního platebního styku. Výzkumný rámec je doplněn o tři výzkumné otázky a stejný počet hypotéz.

Práce je členěna do šesti kapitol. První kapitola vymezuje dva rozdílné pojmy platební styk a platební služby. Větší důraz je kladen na platební styk, neboť pojem platební služby se objevil až v závislosti na platebním styku. Součástí první kapitoly jsou jednotlivé formy platebního styku, u nichž je poukázáno na jejich vzájemné prolínání, přičemž výjimkou není ani mezinárodní platební styk. Druhá kapitola tvoří podstatnou část práce, jelikož je základem pro pochopení celé problematiky. Je tvořena definicemi od různých autorů vedoucími k faktu, jak různí autoři pohlíží na zahraniční a přeshraniční platební styk. Na základě těchto definic lze odvodit další rozdílné rysy. Třetí kapitola je vyvrcholením druhé kapitoly. Přes některé shodné prvky potvrzuje rozdílnost mezi zahraničním a přeshraničním platebním stykem. Čtvrtá kapitola se věnuje vybraným právním aktům ES/EU, jež reagují na překážky spojené s měnou euro a upravující podmínky postupného přechodu na nově zavedený projekt SEPA. Stejně tak se kapitola věnuje vnitrostátním právním předpisům ČR vztahující se obecně k platebnímu styku včetně povinnosti ČR převzít či implementovat do svého právního řádu legislativu ES/EU nezbytnou v užším slova smyslu pro správné provádění přeshraničního platebního styku a v širším slova smyslu pro zajištění harmonizovaného trhu platebních služeb.

Pátá kapitola navazuje na předcházející a podrobně analyzuje vznik, změnu, současnou situaci i nastínění budoucího vývoje projektu SEPA. Projekt SEPA reaguje na problémy, které nastaly s přijetím eura. Snahou stran zainteresovaných na projektu SEPA bylo vytvořit jednotná pravidla, stejné poplatky, shodné platební nástroje s cílem učinit z přeshraničního platebního styku vnitrostátní platební styk. Tyto skutečnosti bylo velice obtížné zavést do praxe, zejména s ohledem na vyvíjející se technologii. V neposlední řadě je důležité konstatovat, že vývoj technologií je neustále sledován za účelem přizpůsobit trh novým službám a poté vytvořit v příslušných dokumentech jednotná pravidla, kterými se budou všichni řídit. Neustále tak docházelo a dochází k rušení, změnám či nahrazování sekundárních aktů ES/EU, aby vnitřní trh platebních služeb zajišťoval ve všech směrech co nejvýhodnější podmínky, zejména s ohledem na spotřebitele a jeho ochranu. Mnohého bylo dosaženo prostřednictvím projektu SEPA. Poslední kapitola se zaměřuje na zhodnocení výzkumných otázek a hypotéz, zda došlo k jejich potvrzení či vyvrácení.

Abstract and keywords

Title: International system of payment in European union with use of SEPA project

Keywords: foreign payment, cross-border payment, SEPA, European Union, European Economic Area, Czech Republic, SEPA payment instruments

Abstract:

International system of payment is represented by foreign payment and cross-border payment. Foreign payment is one of the services provided by national banks of every state to every user or company, in case they need to transfer finances abroad. Now when the common currency has been established, the cross-border payments represents an important role that is used for transfer of finances abroad. At first glance we can not recognize any difference between these two payment systems, that is why this study analyzes generally two systems of international system of payment and subsequently compares them, providing the clear vision of their meaning and usage. The analysis of foreign payment transactions and cross-border transactions has also significant impact on introduction of SEPA project. Due to this the main goal of this study is to clarify the impact of SEPA project on international payment transactions. The area of research is complemented by three research questions and the same number of hypothesis.

This work is divided into six chapters. The first chapter defines two different terms – payments and payment services. A greater emphasis is given to payments, as the term payment services appeared in relation to the payments. The part of the first chapter are different forms of payments and demonstration of their interpenetration, including international system of payment. The second chapter presents the main body of the study, as it is crucial for understanding of these issues. This chapter consists of various definitions of foreign and cross-border payments from different authors. The third chapter is culmination of previous chapter. Despite the fact there are some identical characteristics, it confirms differences between foreign and cross-border payment. The fourth chapter is dedicated to legal acts adopted by ES/EU, to avoid problems with introduction of common currency and describing the conditions for migrating to SEPA project. It also deals with national legislation in the Czech Republic related to payments, including the new EU legislation to be implemented into Czech Republic national legislation, to allow orderly functioning of cross-border payment and harmonise the market for payment services. The fifth chapter follows on previous chapter and presents a detailed analysis of introduction, development, current and also future trends

in SEPA project. This project deals with challenges arising from Euro implementation. The goal of SEPA project was to make a consistent rules, set all fees to the same level and establish the same payment instruments for cross-border and domestic payment. It was a great challenge to put this knowledge into practice, in particular with regard to evolution in technologies. Finally it is important to note that evolution in technologies is monitored continuously and the results of observations are used to adapt the market to new services and subsequently develop new legislation based on these findings. Because of this we can see continuous development (creation, changes and revocation) of secondary EU acts, to ensure the optimal conditions for consumers and their protection. Much has been achieved through the SEPA project. Last chapter is aimed at evaluation of research questions and determine whether the hypothesis were confirmed or not.